alkalmazott
társadalomtudományi
kutatások intézete

Lakossági felmérés a képes egészségvédő feliratok magyarországi bevezetéséről

Kutatási jelentés

2009. május

Web: www.sfact.com
e-mail: fact@sfact.com

Tartalom

Felmérés a képes egészségvédő feliratok bevezetéséről. A legfontosabb eredmények összefoglalása	3
Bevezetés	7
A dohányzó felnőttek célcsoportjában mért eredmények	14
A diákok célcsoportjában mért eredmények bemutatása	36
Összevont, a teljes mintára számított eredmények	59
Kiválasztásra javasolt képek	73

FELMÉRÉS A KÉPES EGÉSZSÉGVÉDŐ FELIRATOK BEVEZETÉSÉRŐL
A legfontosabb eredmények összefoglalása

Magyarországon minden harmadik felnőtt dohányzik és ez az arány nem változott jelentősen az elmúlt tíz évben. A felnőtt dohányosok háromnegyede 18 évesen vagy még fiatalabban kezdett el cigarettázni.[1]

A 7. osztályosok 7%-a, a 9. osztályosok negyede, a 11. évfolyamra járó lányok harmada, a fiúk 38%-a gyújt rá legalább heti rendszerességgel, ami a serdülő korosztályban rendszeres dohányzásnak tekinthető. A 13-16 éves dohányzó diákok között majd minden ötödiknél kialakult már a függőség. [2]

Magyarországon 2001 óta jogszabály írja elő figyelmeztető feliratok elhelyezését a dohánytermékeken. Az Európai Bizottság 2005-ben a 14 kiegészítő felirat mindegyikéhez három-három képből álló illusztrációsorozatot fogadott el, amelyből a tagországoknak kell kiválasztaniuk az adott ország igényeinek leginkább megfelelő képeket. Magyarországon 2009 első negyedévében került sor a képes egészségvédő feliratok tesztelésére két célcsoportban: a 12-18 éves diákok és a 18 év feletti dohányzó felnőttek körében.

A 14 figyelmeztető felirathoz tartozó 42 kép közül – hatásosságuk és figyelemfelkeltő jellegük alapján – a piros kerettel megjelölt képek váltották ki a legintenzívebb hatást a válaszadókból.

A dohányosok általában fiatalabban halnak meg

[1] Forrás: a Gallup Intézet és az Országos Dohányfüstmentes Egyesület 2006. évi kutatása.

A dohányzás elzárja a vérereket, szívinfarktust és agyvérzést okoz

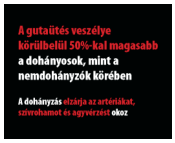

A dohányzás halálos tüdőrákot okoz

A dohányzás súlyos függőséghez vezet. Ne kezdje el

A dohányzás lassú, fájdalmas halálhoz vezethet

A dohányzás a bőr öregedését okozza

Megjegyzés: E képek megítélése ellentmondásos a felnőttek és a diákok körében, a megfelelő kép kiválasztása az elérendő célcsoport meghatározása alapján lehetséges.

[2] Serdülőkorú fiatalok egészsége és életmódja (2007); szerk.: Németh Á., Országos Gyermekegészségügyi Intézet

A dohányzás károsíthatja az ivarsejteket és csökkenti a termékenységet

A dohányzás csökkentheti a véráramlást, és impotenciát okoz

A dohányfüst benzolt, nitrózaminokat, formaldehidet és hidrogén-cianidot tartalmaz

A terhes nők dohányzása árt a babának

Védd a gyermekeket: ne kelljen dohányfüstöt belélegezniük

A dohányzás abbahagyása csökkenti a súlyos tüdő- és szívmegbetegedések veszélyét

Megjegyzés: E képek megítélése ellentmondásos a felnőttek és a diákok körében, a megfelelő kép kiválasztása az elérendő célcsoport meghatározása alapján lehetséges.

Orvosa vagy gyógyszerésze segíthet a dohányzásról való leszokásban

Megjegyzés: E képek megítélése ellentmondásos a felnőttek és a diákok körében, a megfelelő kép kiválasztása az elérendő célcsoport meghatározása alapján lehetséges.

Kérjen segítséget a leszokáshoz

A felnőtt mintaszegmens 77,5%-a rendszeresen, 22,5%-a alkalmanként dohányzik és több mint kétharmaduk tervezi, hogy leszokik e szenvedélyéről. A cigarettásdobozokon feltüntetett figyelmeztető feliratokat 55,5%-uk el szokta olvasni, és a válaszadók háromötöde úgy véli, hogy a képes egészségvédő feliratok visszatartó erővel bírnak.

A diákok mintaszegmensének ötöde rendszeresen, 16,2%-a alkalmilag dohányzik. Az összes tanuló fele, a dohányzó diákok háromnegyede el szokta olvasni a figyelmeztető feliratokat a cigarettásdobozokon. A 12-18 év között nem dohányzók egy része is olvassa és ismeri a figyelmeztetéseket, így ezzel a módszerrel nem csak a már dohányzó gyerekek érhetők el. A diákok közel háromnegyedére (72,7%) hatnak visszatartó erővel a képes egészségvédő feliratok.

BEVEZETÉS

A kutatás háttere, előzményei

Magyarországon 2001 óta jogszabály írja elő figyelmeztető feliratok elhelyezését a dohánytermékeken. A csomagoláson a két általános *(„A dohányzás halált okoz”* ; *„A dohányzás súlyosan károsítja az Ön és környezete egészségét”*), illetve a 14 kiegészítő felirat valamelyikének kötelezően szerepelnie kell.

Az Európai Bizottság 2005-ben a 14 kiegészítő felirat mindegyikéhez három-három képből álló illusztrációsorozatot fogadott el, amelyből a tagországoknak kell kiválasztaniuk az adott ország igényeinek leginkább megfelelő képeket. Magyarországon 2008. áprilisában tervezet készült a nemdohányzók védelméről és a dohánytermékek fogyasztásának, forgalmazásának egyes szabályairól szóló 1999. évi XLII. törvény módosításáról. A jogszabály módosítás részét képezi a képes egészségvédő feliratok hazai bevezetése.

Az Országos Egészségfejlesztési Intézet 2008 decemberében pályázatot írt ki a dohánytermékeken elhelyezendő képes egészségvédő feliratok tesztelésére. A projekt megvalósítására a Fact Alkalmazott Társadalomtudományi Kutatások Intézete kérdőíves felmérést készített.

A kutatás célcsoportjai

A képes egészségvédő feliratok a megelőzést, valamint a dohányzásról való leszokás elősegítését is szolgálják, ezért a kutatás két célcsoportra terjedt ki:

- a 18 év feletti dohányzó felnőtt lakosságra[3], valamint

[3] A kutatás elsősorban a 65 év alattiakra koncentrált, mivel az idősebbek esetében a hosszú ideje tartó dohányzás és a várható élettartam miatt a leszokás motivációja és sikeressége feltehetően már alacsony szintű.

- a 12-18 év közötti általános iskolás és középiskolás diákokra.

A felmérés e két célcsoportban vizsgálta a képes egészségvédő feliratok bevezetésével kapcsolatos véleményeket és tesztelte a bevezetésre szánt képeket.

Mintaválasztás

A dohányzó felnőtt lakosság minta-elemszáma 400 fő volt (a mintába a rendszeres dohányosok mellett az alkalmanként dohányzók is bekerülhettek). A kvótás minta leképezte a dohányzó felnőtt lakosság

- nem (férfi, nő),
- korcsoport (18-35 évesek, 36-64 évesek[4]),
- iskolai végzettség (legfeljebb általános iskolai végzettség, szakmunkás vagy szakiskolai végzettség, gimnáziumi vagy szakközépiskolai érettségivel rendelkezők, egyetemi vagy főiskolai diplomával rendelkezők),
- földrajzi eloszlás (Nyugat-dunántúli régió, Dél-dunántúli régió, Közép-dunántúli régió, Közép-magyarországi régió, Észak-magyarországi régió, Észak-alföldi régió, Dél-alföldi régió) szerinti összetételét.[5]

A mintaválasztáshoz szükséges adatokat a hazai egészségmagatartás-kutatások biztosították. A minta fenti dimenziók szerinti megoszlását lásd a következő táblázatban.

[4] A mintába nyolc 65-66 év közötti személy is bekerült, számuk azonban alacsony, így őket a 36-64 évesek csoportjával együtt kezeltük az elemzés során.

[5] Az egészségmagatartás-kutatások adatai szerint egy 400 fős minta esetén a dohányos felnőtt lakosság földrajzi eloszlásában mutatkozó különbségek leképezéséhez a régió dimenziója ugyanúgy megfelel, mint a településtípus dimenziója.

Felnőtt minta (400 fő)

		Férfi		Nő	
	Iskolai végzettség	**18-35 éves**	**36-64 éves**	**18-35 éves**	**36-64 éves**
Régió 1. Nyugat-Dunántúl	max. 8 általános	2	4	2	3
	szakmunkás, szakiskola	5	4	1	4
	érettségi	4	3	3	6
	diploma	2	2	1	2
Régió 2. Dél-Dunántúl	max. 8 általános	4	3	3	3
	szakmunkás, szakiskola	5	6	4	4
	érettségi	3	4	3	5
	diploma	3	3	2	3
Régió 3. Közép-Dunántúl	max. 8 általános	4	1	3	1
	szakmunkás, szakiskola	6	7	2	5
	érettségi	5	5	3	6
	diploma	1	5	2	4
Régió 4. Közép-Magyarország	max. 8 általános	3	1	4	4
	szakmunkás, szakiskola	4	8	3	5
	érettségi	3	5	4	3
	diploma	2	4	1	2
Régió 5. Észak-Magyarország	max. 8 általános	4	4	4	3
	szakmunkás, szakiskola	5	8	2	5
	érettségi	4	5	4	4
	diploma	3	2	3	3
Régió 6. Észak-Alföld	max. 8 általános	5	4	2	4
	szakmunkás, szakiskola	6	6	3	3
	érettségi	3	6	3	4
	diploma	2	3	2	3
Régió 7. Dél-Alföld	max. 8 általános	3	3	3	3
	szakmunkás, szakiskola	6	7	3	6
	érettségi	3	5	1	4
	diploma	1	3	3	2

A 12-18 év közöttiek mintája 600 főből állt. Az iskolai osztályokat tartalmazó kvótás minta leképezte a 12-18 év közötti iskolások

- földrajzi (főváros-vidék) és
- iskolatípus (általános iskola, illetve érettségit adó és érettségi nem adó középiskola) szerinti megoszlását.

A kvótaszempontoknak megfelelő iskolai osztályok lekérdezése biztosította a válaszadók nemek szerinti vegyes összetételét. Az iskolai minta összeállításához (iskolai osztályok száma, átlagos osztálylétszámok, az iskolai osztályok és iskolatípusok szerinti és területi megoszlása) KSH adatokat használtunk. A mintába dohányzási szokásaiktól függetlenül kerültek be a diákok, azaz a kérdőívet rendszeresen dohányzó, alkalmi dohányos, a dohányzást csak kipróbáló, és az ki sem próbáló tanulók egyaránt kitöltötték.

Diák minta (600 fő)

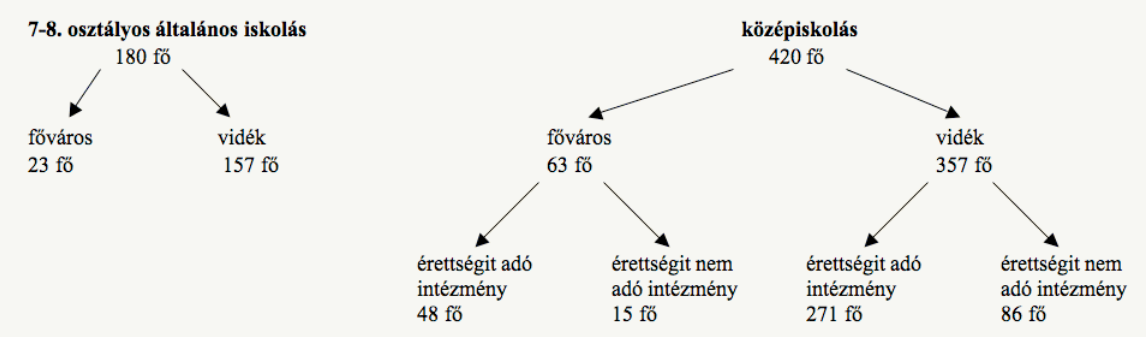

Az adatfelvétel módszere

Az adatfelvételre 2009 áprilisában került sor. A képes egészségvédő feliratok tesztelésére a két célcsoport esetében eltérő adatfelvételi módszereket alkalmaztunk. A felnőtt lakosságot érintő vizsgálat kérdezőbiztosok segítségével, face-to-face interjúk formájában valósult meg. A kvótaszempontok megtartásával a kérdezettek személyének kiválasztása véletlenszerűen történt.

A diákok esetében a kutatás iskolai adatfelvétellel, önkitöltős kérdőívek alkalmazásával valósult meg.

Adatvédelem

A kérdőívek kitöltése önkéntesen és anonim módon történt. A Fact Intézet és a kutatásban közreműködő partnerei, alvállalkozói a kutatás során keletkezett adatok kezelése, illetve felhasználása során a hatályos magyar jogszabályok szerint járt el. A diákok körében lebonyolított vizsgálatot a Fact Intézet az Országgyűlési Biztosok Hivatalában, az adatvédelmi biztosnál írásban bejelentette. A kutatásban a 18 év alatti válaszadók szülői beleegyezéssel vettek részt.

Az elemzés módszere

A kutatás során a válaszadók a 14 témában bemutatott három-három képet két szempont alapján rangsorolták: (1) a képek figyelemfelkeltő jellege, valamint (2) hatásosságuk alapján. A diákoknak szóló kérdőívekben módszertani okok miatt[7] a hatásosság kifejezés helyett – a témaköröknek megfelelően – az „elijesztő", „meggyőző", „tájékoztató" kifejezés szerepelt.

A már említett rangsorolási technikával értelemszerűen a leginkább támogatott – azaz a leginkább figyelemfelkeltőnek és leginkább hatásosnak minősített – kép került az első helyre és kapta az 1-es értéket, a második helyre rangsorolt kép a 2-es, a harmadik helyre sorolt kép a 3-as értéket.

A kutatás célja az volt, hogy az eredmények alapján a tesztelt képek közül ki lehessen választani a leginkább figyelemfelkeltő és leghatásosabb képeket. Ehhez e két dimenzió együttes kezelésére van szükség. Az elemzés során a

[7] A kérdések megfogalmazása a válaszadók életkori sajátosságainak megfelelően történt.

könnyebb értelmezhetőség érdekében a rangsorokat áttranszformáltuk úgy, hogy azokhoz a képekhez kerültek a magasabb értékek, amelyeket a leginkább figyelemfelkeltőnek és hatásosnak ítéltek a válaszadók. A transzformáció mindkét dimenzióban az alábbiak szerint történt:

Rangsor értéke	Transzformált érték
1	3
2	2
3	1
adathiány	adathiány

A két dimenzióban kapott értékelést együttesesen a transzformált értékek szorzata adta. A transzformált értékek szorzatát a következőképpen számítottuk ki:

Transzformált Értékek	1	2	3
1	1	2	3
2	2	4	6
3	3	6	9

→ szorzat értékek

A legtöbb kép esetében a „figyelemfelkeltő jelleg” és a „hatásosság” szempontjai között legalább közepesen erős pozitív korreláció mutatkozott. A szorzást követően elkülöníthetővé váltak a konzisztens és inkonzisztens válaszok is. Konzisztens válasznak az tekinthető, amikor a képekre adott értékelés mindkét szempont alapján azonos, azaz a szorzat értéke egy, négy, vagy kilenc (lásd a bordóval kiemelt értékeket a fenti táblázatban).

Az elemzéshez – azaz a képek kiválasztásához – kétféle adatot használtunk fel: az ún. kétdimenziós hatásindexet, valamint a transzformált szorzatértékek megoszlását.

A kétdimenziós hatásindex a transzformált szorzatértékekből számított átlag, amely tehát a figyelemfelkeltő jellegre és a hatásosságra adott értékeléseket együttesen fejezi ki. A hatásindex értékeit minden kép esetében ábrán adjuk meg.

Példa

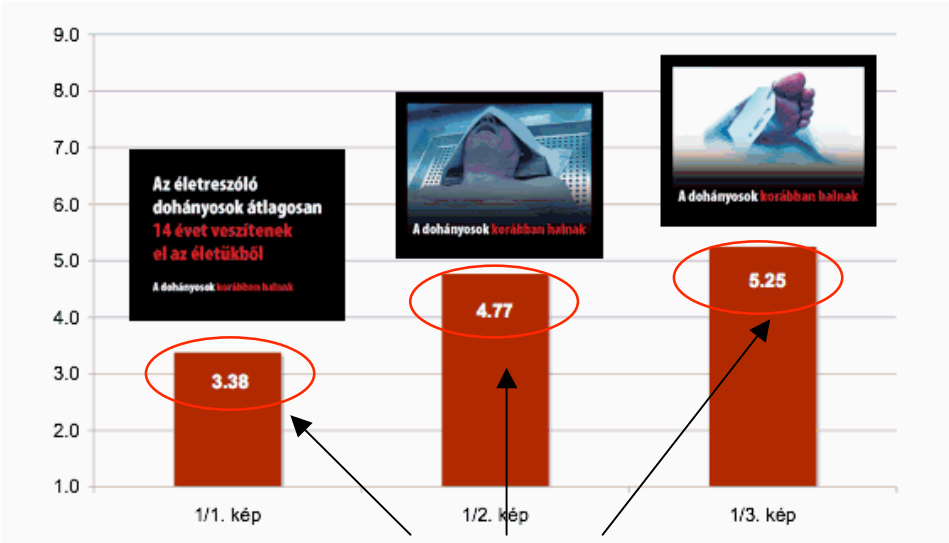

kétdimenziós hatásindex

A transzformált szorzatértékek megoszlását táblázatban közöljük.

Példa

Érték	1/1. kép	1/2. kép	1/3. kép
1	**40,9%**	**15,0%**	**19,0%**
2	10,5%	11,5%	6,3%
3	9,5%	3,8%	7,0%
4	**17,0%**	**32,1%**	**21,6%**
6	6,5%	13,0%	9,8%
9	**15,5%**	**24,6%**	**36,3%**
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%

A képek között a végleges sorrendet kétdimenziós hatásindexek és transzformált szorzatértékek megoszlásának együttes figyelembevételével határoztuk meg. Utóbbival láthatóvá válik a konzisztens válaszok aránya is (lásd a vastagon kiemelt értékeket a fenti táblázatban).

A DOHÁNYZÓ FELNŐTTEK CÉLCSOPORTJÁBAN MÉRT EREDMÉNYEK

1. Állítás: A dohányosok általában fiatalabban halnak meg

A kétdimenziós hatásindexek alapján egyértelműen látszik, hogy az 1/3-as képet tartják a megkérdezettek a leghatásosabbnak és egyúttal a leginkább figyelemfelkeltő jellegűnek. A konzisztens válaszok alapján szintén kirajzolódik ez az eredmény, hiszen a vizsgált populáció több mint harmada (36,3%) első helyre az 1/3-as képet sorolta mindkét dimenzióban. A válaszadók harmada (32,1%) a rangsorban a második helyre az 1/2-es képet helyezte, a legutolsó helyre pedig kérdezettek kétötödének (40,9%) véleménye alapján az 1/1-es kép került.

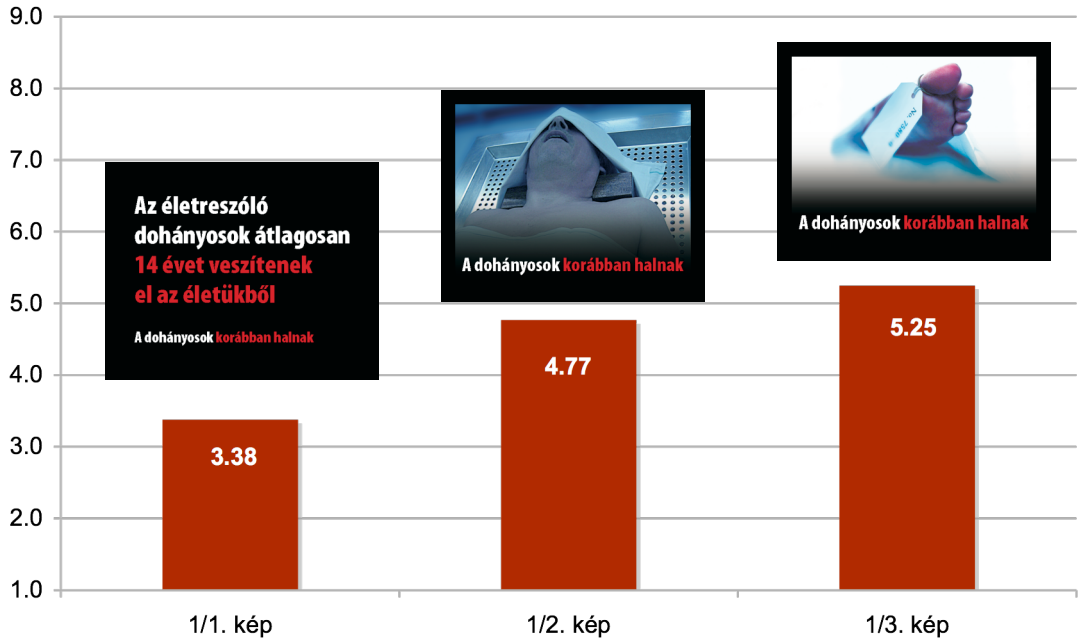

Érték	1/1. kép	1/2. kép	1/3. kép
1	**40,9%**	**15,0%**	**19,0%**
2	10,5%	11,5%	6,3%
3	9,5%	3,8%	7,0%
4	**17,0%**	**32,1%**	**21,6%**
6	6,5%	13,0%	9,8%
9	**15,5%**	**24,6%**	**36,3%**
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%

2. Állítás: A dohányzás elzárja a vérereket, szívinfarktust és agyvérzést okoz

A 2. számú állítás esetében is a 3. kép kétdimenziós hatásindexe a legmagasabb. Az összes tesztelt kép közül mindössze három esetében érte el vagy haladta meg az index a 6,00-os értéket. A válaszadók majdnem fele (47,3%) a 2/3-as képet sorolta az első helyre mind a hatásosság, mind a figyelemfelkeltő jelleg alapján. A válaszok gyakoriságát követve a második helyre a vizsgált lakosság 43,0%-a a 2/2-es képet helyezte, a legkisebb hatást pedig a 2/1-es kép gyakorolta a válaszadókra: a megkérdezettek több mint fele (51,5%) sorolta ezt a képet az utolsó helyre.

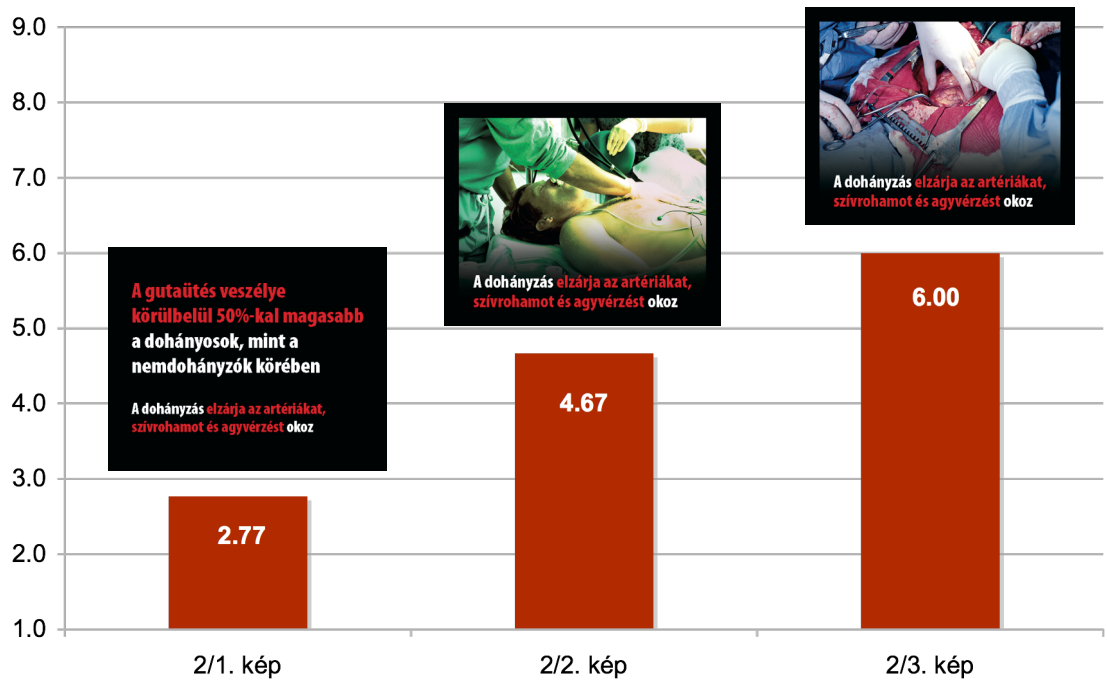

Érték	2/1. kép	2/2. kép	2/3. kép
1	**51,5%**	**11,0%**	**14,5%**
2	11,5%	10,0%	3,8%
3	6,5%	4,3%	7,3%
4	**15,0%**	**43,0%**	**16,5%**
6	5,5%	11,5%	10,8%
9	**10,0%**	**20,3%**	**47,3%**
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%

3. Állítás: A dohányzás halálos tüdőrákot okoz

A kétdimenziós hatásindex a 3. állítás képei közül a 3/2-es kép esetében a legmagasabb, és a megkérdezettek közel kétötöde (38,6%) a 3/2-es képet helyezte a rangsor elejére. A konzisztens válaszokat tekintve a 3/1-es és a 3/3-as képet is a válaszadók relatív többsége az utolsó helyre sorolta. Az adatok alapján a 3/2-es kép hatott legerősebben a célpopulációra.

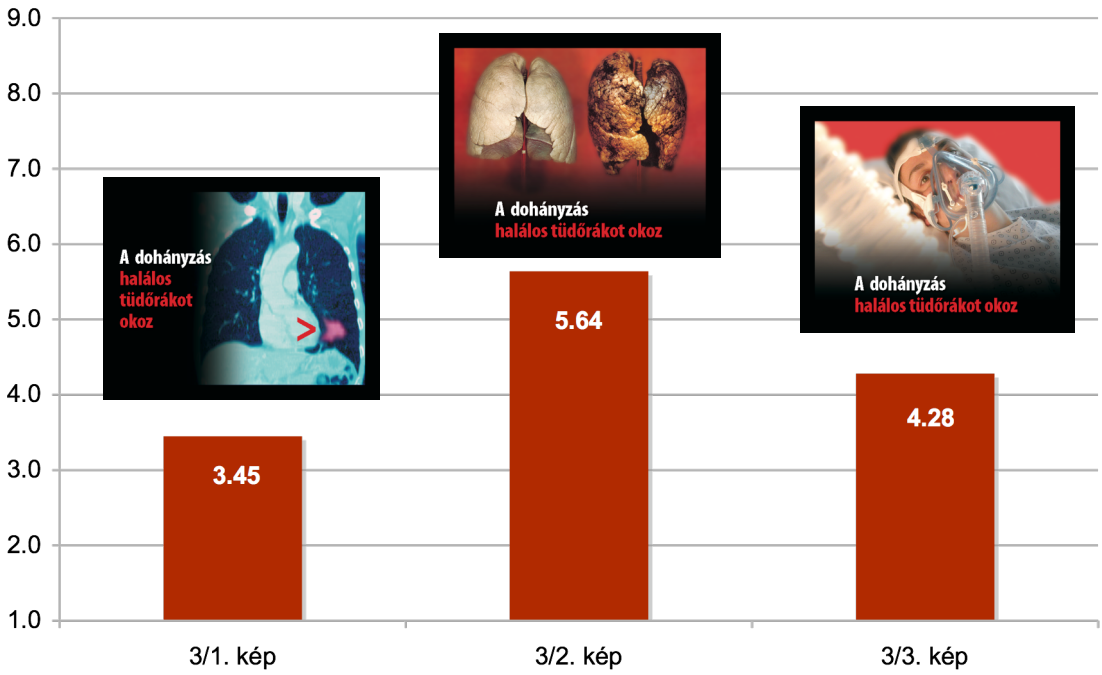

Érték	3/1. kép	3/2. kép	3/3. kép
1	**35,3%**	**13,5%**	**27,3%**
2	10,5%	6,3%	7,8%
3	6,8%	6,0%	8,3%
4	**26,1%**	**20,3%**	**24,1%**
6	9,3%	15,3%	9,8%
9	**12,0%**	**38,6%**	**22,8%**
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%

4. Állítás: A dohányzás súlyos függőséghez vezet. Ne kezdje el

A 4. számú állításhoz tartozó képek esetében a kétdimenziós hatásindexek értékei relatíve alacsonyak, de a legmagasabb értéket a 4/3-as kép kapta. A transzformált szorzatértékek megoszlását vizsgálva láthatóvá válik, hogy negyedik állítás esetében a képek közül a válaszadók legnagyobb, 30,1%-os arányban a 4/3-as képet helyezték a rangsor elejére. A kérdezettek több mint ötöde (22,7%) a 4/2-es, 31,6%-uk a 4/1-es képet ítélte a leggyengébb hatásúnak.

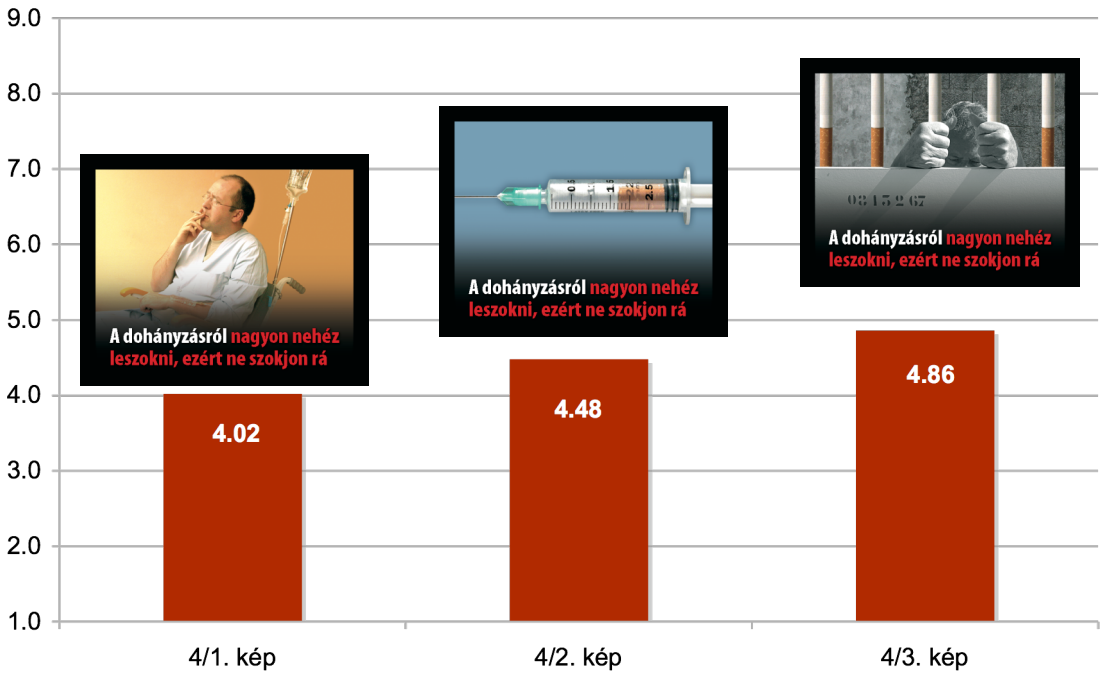

Érték	4/1. kép	4/2. kép	4/3. kép
1	**31,6%**	**22,7%**	**18,9%**
2	12,6%	8,1%	11,6%
3	7,3%	6,3%	6,1%
4	**17,4%**	**26,3%**	**22,5%**
6	8,6%	14,9%	10,9%
9	**22,5%**	**21,7%**	**30,1%**
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%

5. Állítás: A dohányzás lassú, fájdalmas halálhoz vezethet

A tesztelt 42 kép közül az 5/2-es kép esetében regisztráltuk a legmagasabb kétdimenziós hatásindexet a megkérdezett dohányos felnőttek körében. Ez azt jelenti, hogy az összes közül ennek a képnek tulajdonították a legerősebb hatást a célpopuláció tagjai. A konzisztens válaszok megoszlását tekintve elmondható, hogy a megkérdezettek több mint fele (51,1%) az 5/2-es képet sorolta első helyre. Ez az egyetlen kép a 42-ből, amely esetében ez az arány meghaladja az 50%-ot.

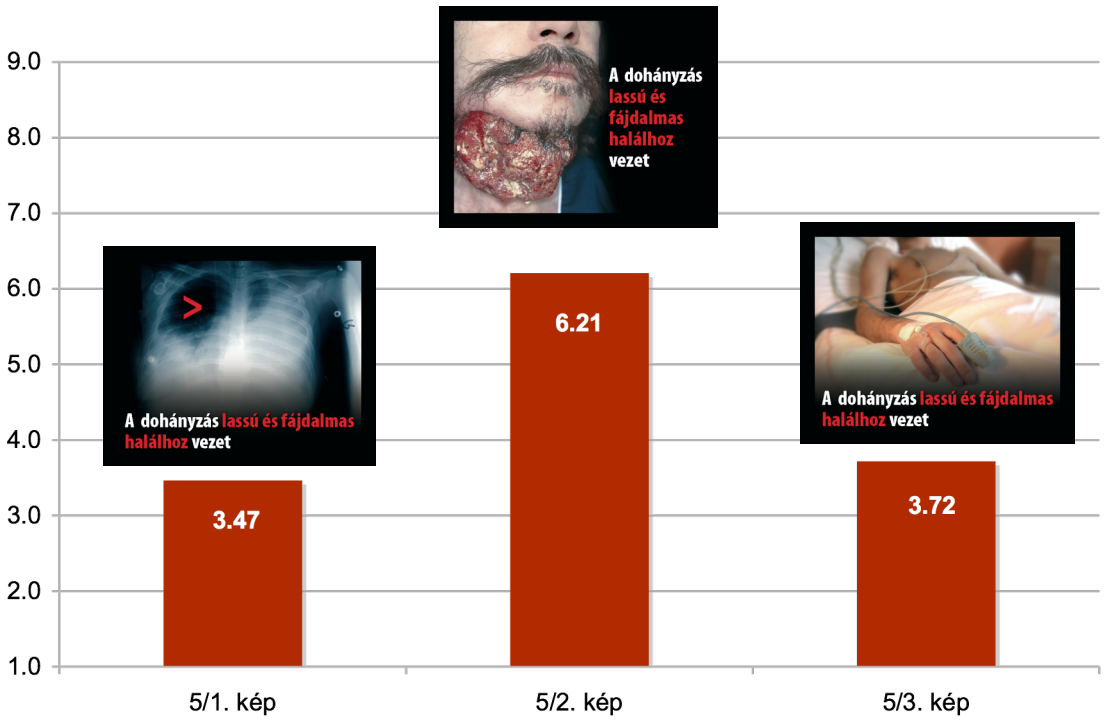

Érték	5/1. kép	5/2. kép	5/3. kép
1	**27,2%**	**14,1%**	**31,5%**
2	11,8%	5,3%	12,3%
3	6,3%	7,3%	8,8%
4	**37,3%**	**9,6%**	**24,4%**
6	9,6%	12,6%	5,0%
9	**7,8%**	**51,1%**	**17,9%**
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%

6. Állítás: A dohányzás a bőr öregedését okozza

A 6. képsorozat közül a 6/2-es kép kétdimenziós hatásindexe a legmagasabb. A 6/2. és a 6/3. képek esetében közel azonos mértékben regisztráltunk a transzformált szorzatértékeknél 9-est, ami azt jelenti, hogy a válaszadók közel azonos hányadára hatott ugyanolyan erősen a két kép. A 6/3-as kép megítélése azonban meglehetősen ellentmondásos: a kérdezettek ezt a képet sorolták legnagyobb arányban az első (29,3%), de az utolsó helyre is (29,5%).

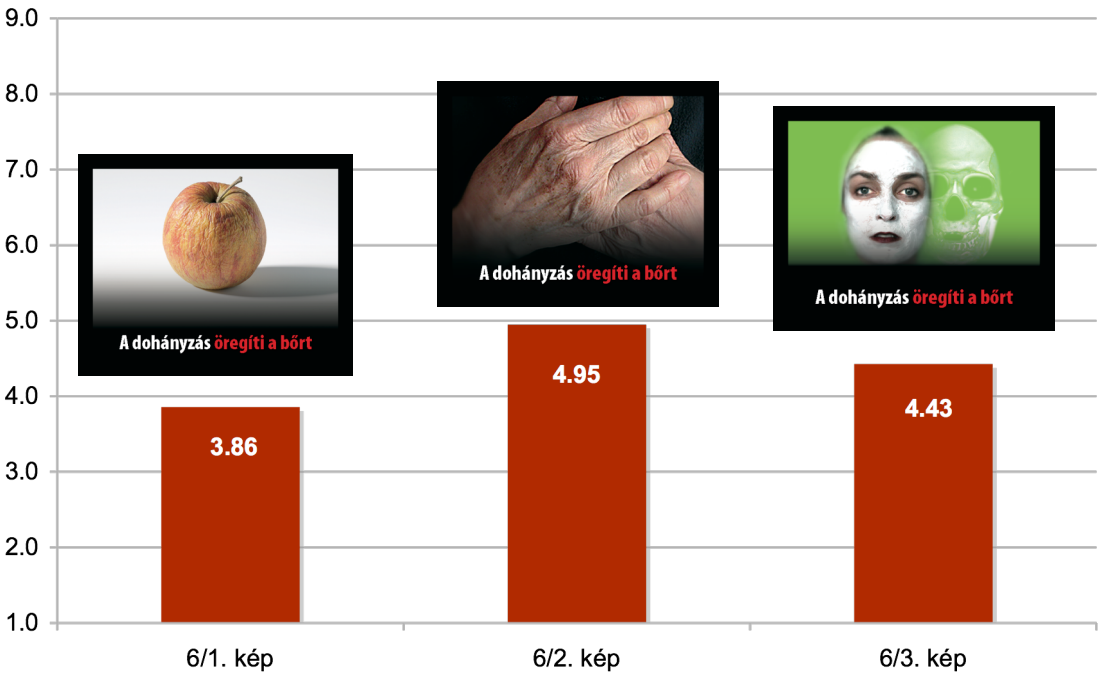

Érték	6/1. kép	6/2. kép	6/3. kép
1	**28,8%**	**15,4%**	**29,5%**
2	11,1%	6,8%	8,3%
3	8,1%	6,6%	11,4%
4	**27,0%**	**31,6%**	**14,6%**
6	7,3%	12,4%	6,8%
9	**17,7%**	**27,3%**	**29,3%**
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%

7. Állítás: A dohányzás károsíthatja az ivarsejteket és csökkenti a termékenységet

A 7. állítás képei megosztották a közvéleményt. Minimális különbség mutatkozott csak a 2. és 3. kép indexértékei között. A legtöbb válaszadó (32,4%) a 7/3-as képet tette a rangsor elejére, azonban a célpopuláció több mint negyede mind hatásossága, mind figyelemfelkeltő jellege alapján ezt a képet sorolta az utolsó helyre. Az 7/2-es és a 7/3-as képek közül az adatok alapján a felnőtt populációban a 7/2-es ítélhető nagyobb hatásúnak, mivel kétdimenziós hatásindexe csak minimális mértékben alacsonyabb, mint a 7/3-as képé, ugyanakkor kevésbé megosztó.

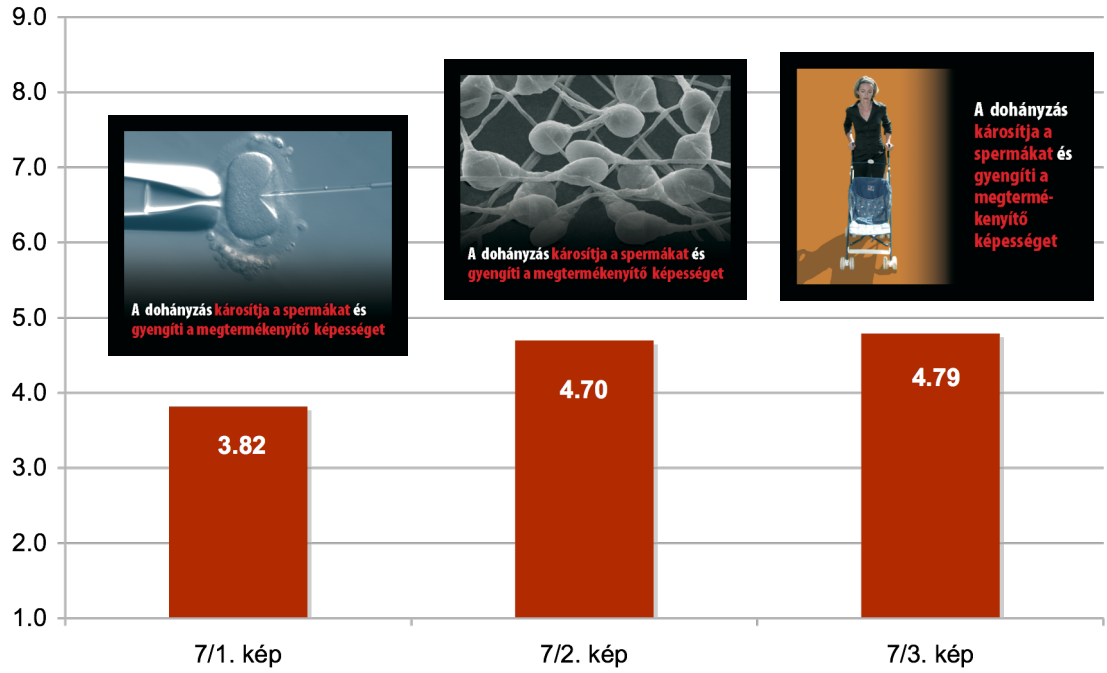

Érték	7/1. kép	7/2. kép	7/3. kép
1	**34,4%**	**14,4%**	**26,8%**
2	12,4%	8,4%	7,3%
3	5,8%	6,1%	8,9%
4	**20,0%**	**36,7%**	**14,2%**
6	6,8%	11,9%	10,4%
9	**20,5%**	**22,5%**	**32,4%**
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%

8. Állítás: A dohányzás csökkentheti a véráramlást, és impotenciát okoz

A kétdimenziós hatásindex a 8. állításhoz tartozó képek közül a 8/3-as kép esetében a legmagasabb. A transzformált szorzatértékek megoszlása alapján láthatjuk, hogy a vizsgált minta közel kétötöde (38,9%) első helyre sorolta a 8/3-as képet. A válaszadók harmada (31,3%) a második helyre a 8/2-es képet tette, a megkérdezettek 36,6%-a pedig a 8/1-es képet sorolta az utolsó helyre.

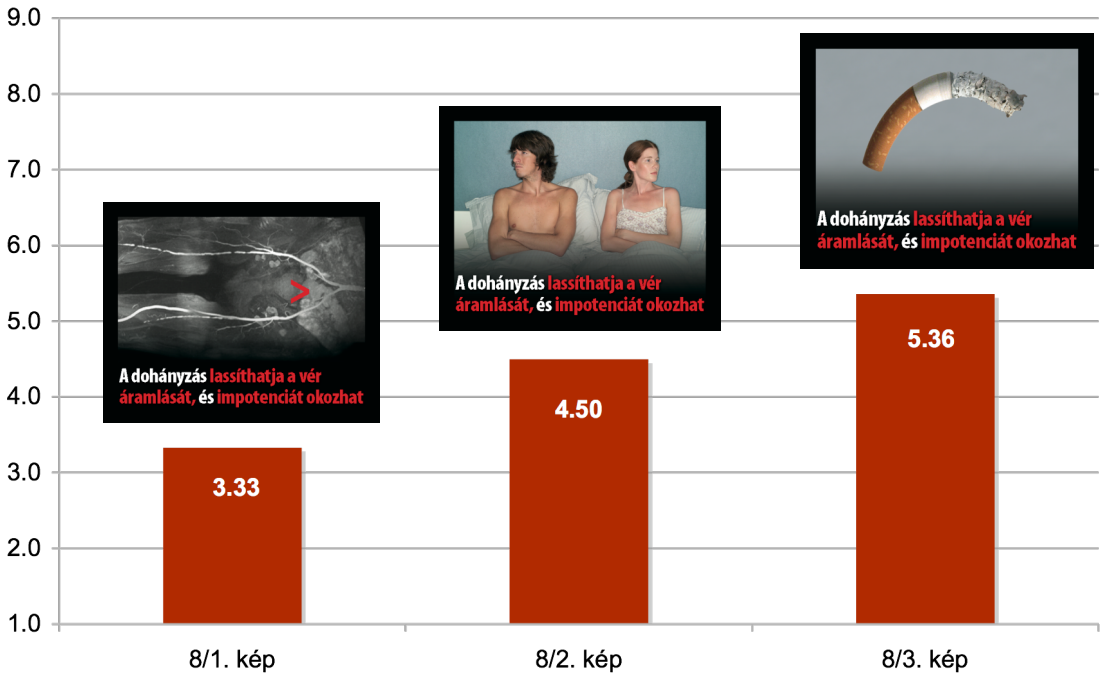

Érték	8/1. kép	8/2. kép	8/3. kép
1	**36,6%**	**14,9%**	**16,9%**
2	14,6%	13,1%	7,6%
3	7,6%	8,3%	10,9%
4	**21,2%**	**31,3%**	**16,4%**
6	6,6%	10,9%	9,3%
9	**13,4%**	**21,5%**	**38,9%**
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%

9. Állítás: A dohányfüst benzolt, nitrózaminokat, formaldehidet és hidrogén-cianidot tartalmaz

A 9. állítás esetében a hatásosságot és a figyelemfelkeltő jelleget együttesen kezelő kétdimenziós hatásindex a 9/2-es képnél a legmagasabb. A 42 tesztelt kép közül ez a harmadik, ahol az index eléri a 6,00-os értéket. A konzisztens válaszok megoszlása alapján szintén kirajzolódik ez az eredmény: a megkérdezettek fele (49,7%) a 9/2-es képet helyezte a rangsor elejére. A válaszadók harmada (33,7%) a 9/3-as képet a második helyen jelölte, a legutolsó helyre pedig a kérdezettek 39,9%-ának véleménye alapján a 9/1-es kép került.

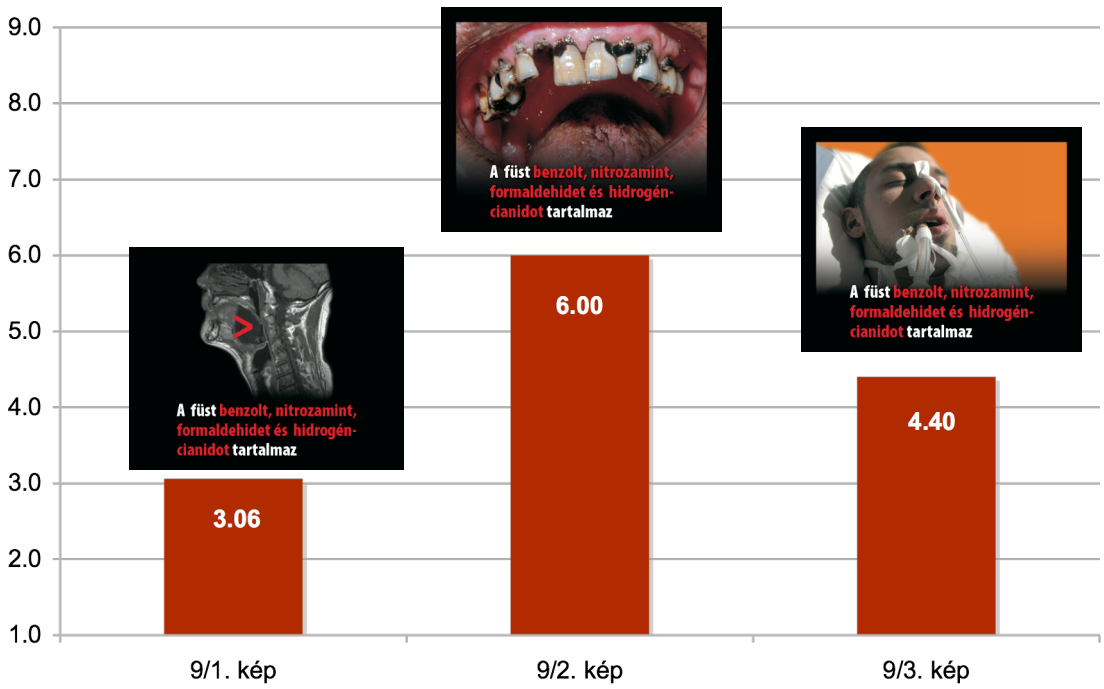

Érték	9/1. kép	9/2. kép	9/3. kép
1	**39,9%**	**18,8%**	**19,6%**
2	10,6%	5,0%	9,3%
3	5,0%	5,3%	7,0%
4	**29,6%**	**9,5%**	**33,7%**
6	7,5%	11,6%	9,0%
9	**7,3%**	**49,7%**	**21,4%**
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%

10. Állítás: A terhes nők dohányzása árt a babának

A 10. állítás képei közül a 10/2-es kép gyakorolta a legerősebb hatást a dohányzó felnőttek populációjára. Egyrészt e kép kétdimenziós hatásindexe a legmagasabb, másrészt a megkérdezettek közel harmada (29,3%) ezt a képet helyezte a rangsor elejére, ami mindhárom képet tekintve a legmagasabb arány. A 10/1-es és a 10/3-as képet viszont legtöbbször az utolsó helyre sorolták válaszadók.

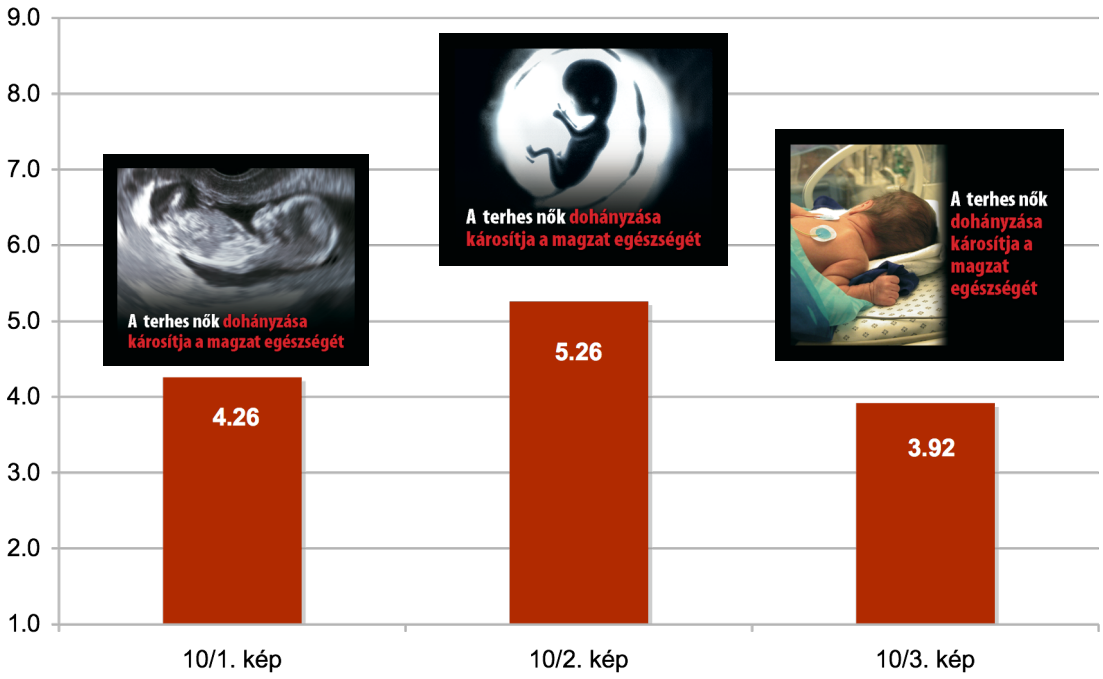

Érték	10/1. kép	10/2. kép	10/3. kép
1	**28,8%**	**9.8%**	**38,1%**
2	8,1%	5,8%	9.8%
3	6,1%	6,6%	7,8%
4	**24,2%**	**34,8%**	**14,4%**
6	9,8%	13,6%	5,1%
9	**23,0%**	**29,3%**	**24,7%**
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%

11. Állítás: Védd a gyermekeket: ne kelljen dohányfüstöt belélegezniük

A hatékonyság és a figyelemfelkeltő jelleg együttes értékelése alapján a 11. állítás esetében a 2. kép hatása bizonyult a legintenzívebbnek. A válaszadók harmada (32,6%) a 10/2-es képet helyezte a rangsor elejére. A második helyre közel harmaduk (29,3%) a 10/1-es, a harmadik helyre 45,4%-uk a 10/3-as képet sorolta.

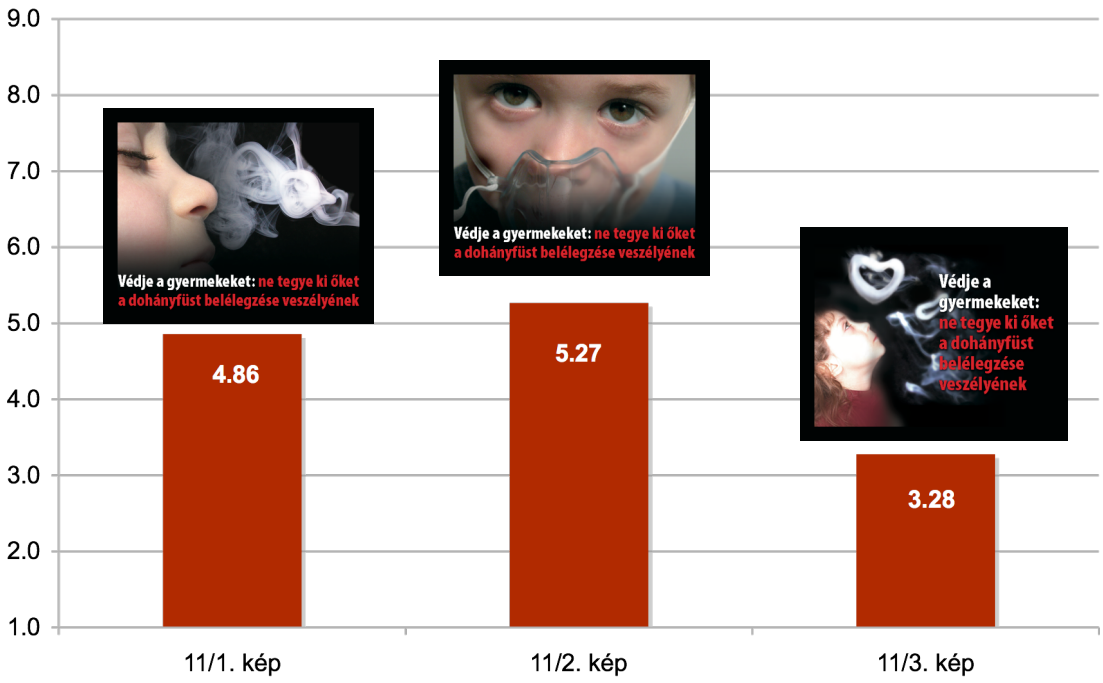

Érték	11/1. kép	11/2. kép	11/3. kép
1	**17,0%**	**13,8%**	**45,4%**
2	7,8%	5,8%	9,0%
3	6,3%	9,5%	7,0%
4	**29,3%**	**25,1%**	**16,3%**
6	13,0%	13,3%	7,5%
9	**26,6%**	**32,6%**	**14,8%**
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%

12. Állítás: A dohányzás abbahagyása csökkenti a súlyos tüdő- és szívmegbetegedések veszélyét

A 12. állításhoz tartozó képek megosztották a közvéleményt. A kétdimenziós hatásindex alapján látható, hogy a 12/2-es és a 12/3-as kép hatása erősebb, mint az 12/1es képé. A 12/3-a képet sorolták a legmagasabb arányban (29,9%) az első helyre a válaszadók, ugyanakkor ezzel szinte azonos (28,1%) azok hányada, akik viszont az utolsó helyre sorolták. A 12. állítás képei közül a 12/2-es ítélhető a legnagyobb hatásúnak, mivel e kép kétdimenziós hatásindexe a legmagasabb, és kevésbé megosztó, mint a 12/3-as kép.

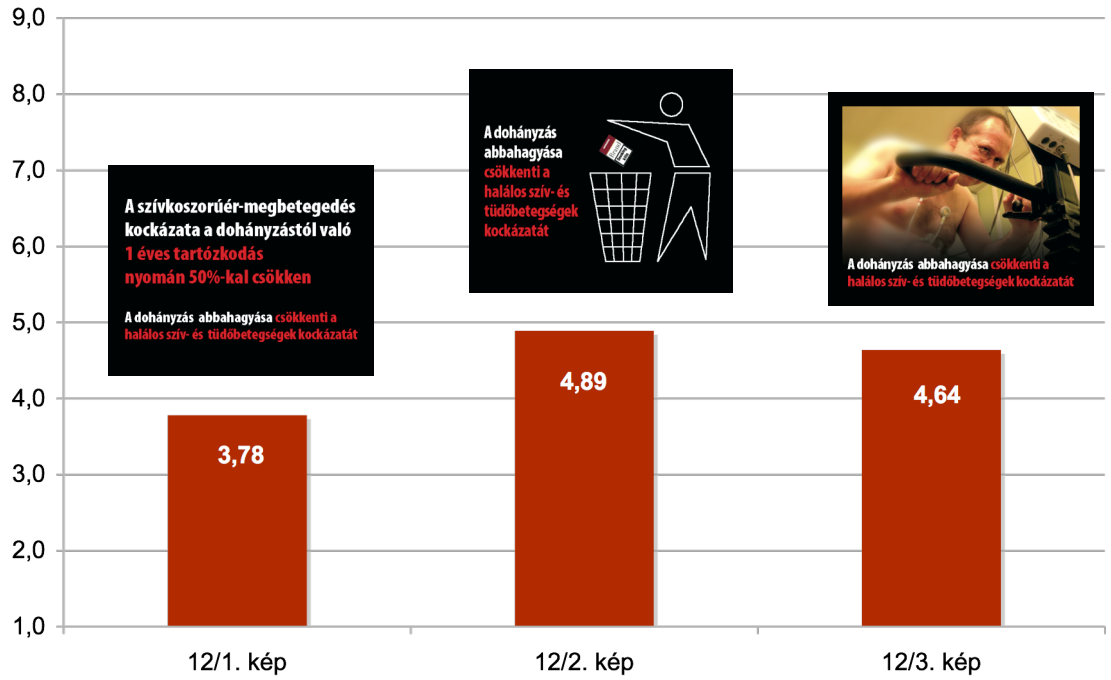

Érték	12/1. kép	12/2. kép	12/3. kép
1	**34,9%**	**11,3%**	**28,1%**
2	12,6%	6,8%	6,8%
3	8,3%	7,0%	8,3%
4	**17,8%**	**39,2%**	**16,3%**
6	5,3%	11,6%	10,6%
9	**21,1%**	**24,1%**	**29,9%**
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%

13. Állítás: Orvosa vagy gyógyszerésze segíthet a dohányzásról való leszokásban

A 13-as képsorozat fogadtatása szintén ellentmondásos. A kétdimenziós hatásindex alapján a 13/2-es kép hatása a legerősebb. A konzisztens válaszokat tekintve a megkérdezettek harmada (30,6%) ugyan a 10/3-as képet sorolta az első helyre, közel azonos hányaduk (28,6%) azonban az utolsóra. A 10/3-as kép ellentmondásos megítélése miatt az átlagrangsorban csupán a második pozíciót foglalja el. A legmagasabb átlagértékkel rendelkező 13/2-es képet a vizsgált lakosság negyede (23,6%) jelölte meg első helyen.

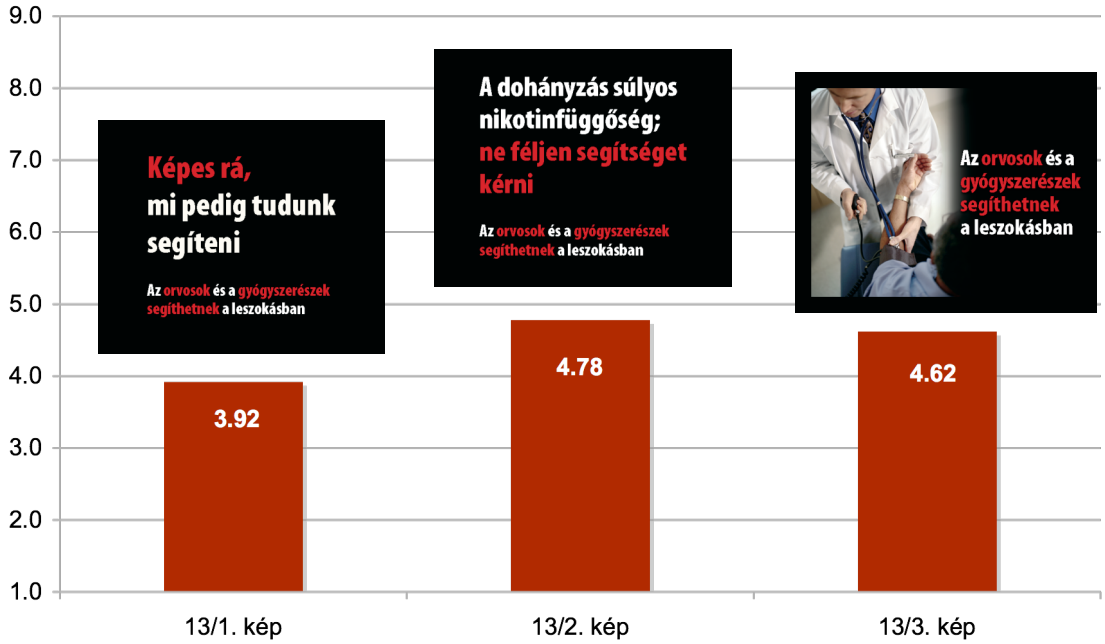

Érték	13/1. kép	13/2. kép	13/3. kép
1	**35,1%**	**14,0%**	**28,6%**
2	9,5%	7,8%	7,5%
3	7,5%	5,8%	6,8%
4	**18,0%**	**37,1%**	**18,0%**
6	8,5%	11,8%	8,5%
9	**21,3%**	**23,6%**	**30,6%**
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%

14. Állítás: Kérjen segítséget a leszokáshoz

A 14-es képsorozatból a 2. kép hatott legerősebben a célpopulációra: e kép kétdimenziós hatásindexe nagymértékben meghaladja a másik két kép értékét. Ezt az eredmény megerősíti, hogy a válaszadók több mint kétötöde (43,3%) a 14/2-es képet helyezte a rangsor elejére, míg a konzisztens válaszokat tekintve a 14/1-es és a 14/3-as képet is legtöbbször az utolsó helyre sorolták a megkérdezettek.

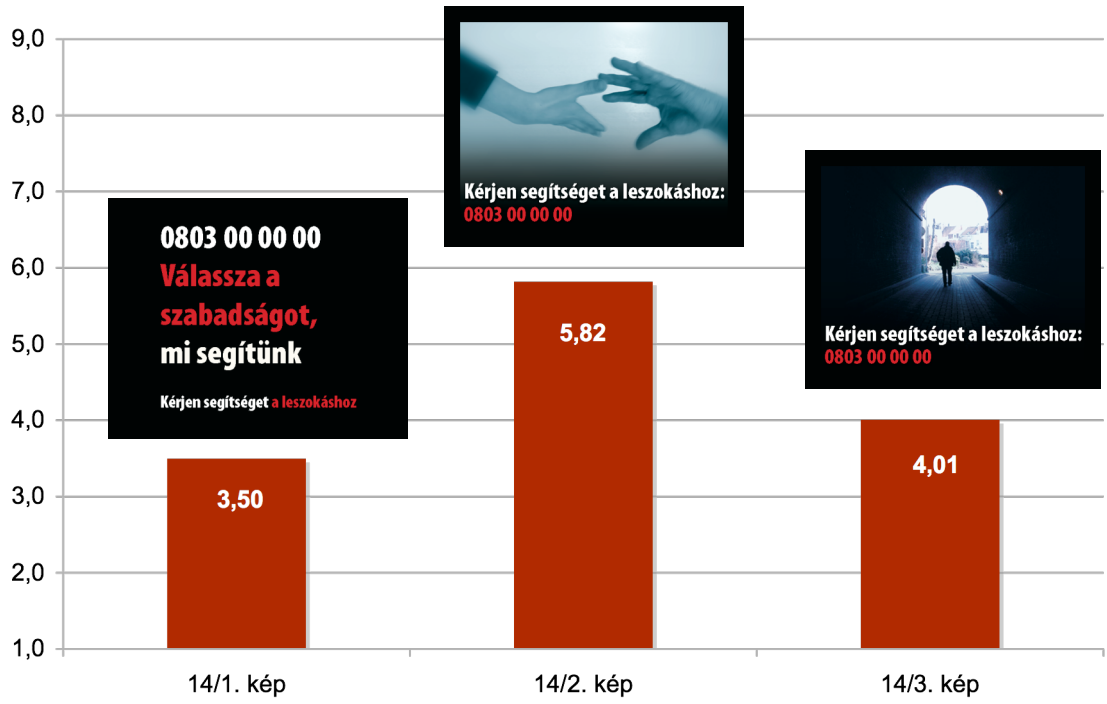

Érték	14/1. kép	14/2. kép	14/3. kép
1	**34,5%**	**14,1%**	**30,7%**
2	7,3%	5,8%	10,1%
3	8,1%	4,3%	7,8%
4	**31,0%**	**20,7%**	**24,7%**
6	6,5%	11,8%	4,3%
9	**12,6%**	**43,3%**	**22,4%**
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%

A képek rangsora a felnőtt célcsoportban

A tesztelésre szánt képeknek két csoportja különíthető el:

1. A képek azon csoportja, amelyek megítélése a dohányzó felnőttek célcsoportjában egyértelmű, azaz a válaszok alapján egyértelműen kiválasztható a legerősebb hatású kép. A 14 képsorozatból a felnőtt válaszadók esetében 10 tartozott ebbe a kategóriába (lásd a „Domináns módon elkülönült képek" oszlopot).

2. A képek azon csoportja, amelyek megosztották a célcsoportot, azaz nem különült el domináns módon egyik kép sem a három közül. Ennek ellenére az adatok alapján a képes egészségvédő feliratok e csoportja esetében is kiválasztható a „legjobb" kép. A felnőtt minta esetében ebbe a kategóriába négy képsorozat került (lásd a következő táblázat második oszlopát).

Egyértelmű fogadtatású képek	A közvéleményt megosztó képek
5. Állítás: A dohányzás lassú, fájdalmas halálhoz vezethet (6,21)	6. Állítás: A dohányzás a bőr öregedését okozza (4,95)
2. Állítás: A dohányzás elzárja a vérereket, szívinfarktust és agyvérzést okoz (6,00)	12. Állítás: A dohányzás abbahagyása csökkenti a súlyos tüdő és szív-megbetegedések veszélyét (4,89)
9. Állítás: A dohányzás benzolt, nitrózaminokat, formaldehidet és hidrogén-cianidot tartalmaz (6,00)	13. Állítás: Orvosa vagy gyógyszerésze segíthet a dohányzásról való leszokásban (4,78)
14. Állítás: Kérjen segítséget a leszokáshoz (5,82)	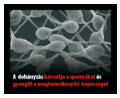 7. Állítás: A dohányzás károsítja az ivarsejteket és csökkenti a termékenységet (4,70)
3. Állítás: A dohányzás halálos tüdőrákot okoz (5,64)	
8. Állítás: A dohányzás csökkentheti a véráramlást, és impotenciát okoz (5,36)	
11. Állítás: Védd a gyermekeket: ne kelljen dohányfüstöt belélegezniük (5,27)	
10. Állítás: A terhes nők dohányzása árt a babának (5,26)	
1. Állítás: A dohányosok általában fiatalabban halnak meg (5,25)	
4. Állítás: A dohányzás súlyos függőséghez vezet. Ne kezdje el (4,86)	

Az egészségvédő feliratok megítélése

A felméréssel arra is választ kerestünk, hogy a felnőtt dohányzó lakosság hogyan viszonyul a bevezetésre kerülő képes egészségvédő feliratokhoz.

El szokta Ön olvasni a cigarettásdobozon a figyelmeztető feliratot?

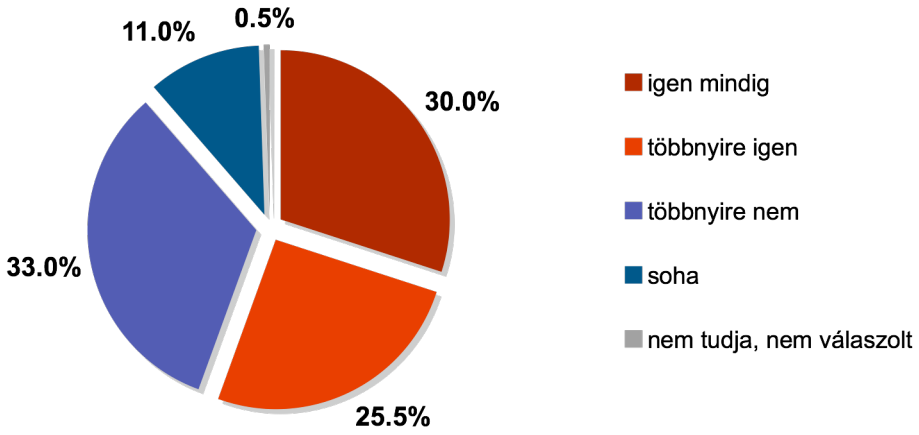

A dohányosok igencsak megosztottak abban a tekintetben, hogy elolvassák-e a figyelmeztető feliratokat. A dohánytermékeken már jelenleg is megtalálható egészségvédő címkéket a kérdezettek relatív többsége (33,0%) többnyire nem szokta elolvasni. Ezzel közel azonos arányban (30,0%) vannak azok, akik úgy nyilatkoztak, hogy minden esetben elolvassák ezeket a figyelmeztetéseket. A válaszadók negyede (25,5%) többnyire olvassa a feliratokat, ezzel szemben minden tizedik válaszadó (11,1%) soha nem vesz tudomást a dohánytermékeken található egészségvédő címkékről. Az eredmények alapján megállapítható, hogy a vizsgált felnőtt lakosság több mint fele (55,5%) el szokta olvasni a cigarettásdobozon található – főként az egészségi állapot romlására utaló – figyelmeztetéseket.

A vizsgálat során a kérdezettekkel megítéltettük azt is, hogy a bevezetésre kerülő képes egészségvédő feliratok várhatóan milyen hatással lesznek a dohányfogyasztó lakosságra, valamint saját magukra, azaz a válaszadókra vonatkozóan. Az eredmények azt mutatják, hogy a válaszadók megítélése szerint a képes figyelmeztető feliratoknak saját magukra nézve nagyobb hatásuk lesz, mint a dohányosokra általában. A megkérdezettek 16,8%-a szerint a dohányosokat nagymértékben el fogják tántorítani a dohányzástól ezek a képes figyelmeztetések, és e mellett a válaszadók több mint ötöde (22,5%) várja ugyanezt a hatást saját magára nézve.

A képes egészségvédő feliratok bevezetése eltántorítja-e a dohányzástól…

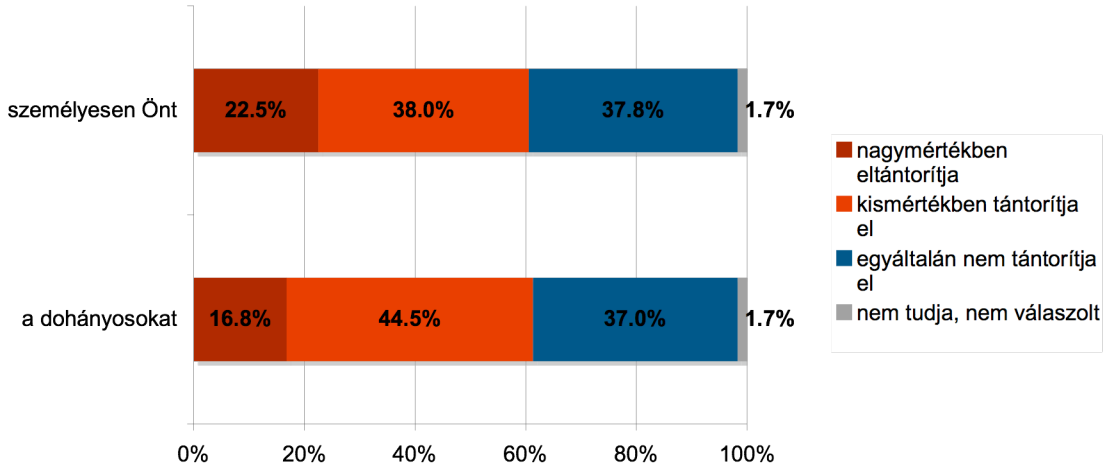

Ha a hatás mértékét figyelmen kívül hagyjuk, akkor azt láthatjuk, hogy a képes figyelmeztető feliratok a vizsgált lakosság háromötöde szerint valamilyen mértékben el fogja tántorítani a dohányosokat, és a válaszadókat személy szerint is a dohányzástól. Ezen hatások kutatói szemmel való megítélése azonban nem egyértelmű. Amennyiben az adatokat csak önmagukban nézzük, azaz például, hogy a képes figyelmeztető feliratok várhatóan a jelenleg dohányzók hány százalékát tántorítanák el a dohányzástól, lehet, hogy elégedetlenek vagyunk az eredménnyel. Ha azonban azt is figyelembe vesszük, hogy a dohányzás milyen erőteljes addiktív magatartásforma, a fenti

eredmények akár nagyon jelentősnek is ítélhetőek. Másképp fogalmazva: ha annyian le is szoknának a dohányzásról, amilyen arányban a hatást jelentősnek ítélik, a képes egészségvédő feliratok bevezetése nagyon hatékony programnak bizonyulna.

Dohányzási szokások

A kutatás során a dohányzási szokásokat is megvizsgáltuk. A válaszadók több mint háromnegyede (77,5%) rendszeresen dohányzik, egyötödük pedig (22,5%) alkalmi dohányosnak vallotta magát. A rendszeres dohányosok közel negyede (23,2%) 20 szál cigarettát szív el naponta, az átlagos cigarettamennyiség ennél valamivel kevesebb: napi 17 szál cigaretta.

Leszokási szándékok

A dohányzással kapcsolatos attitűdöknek – mint minden attitűdnek – három eleme van:

1. a kognitív (ismereti) elem,
2. az affektív (érzelmi) töltés, valamint
3. a konatív (cselekvési) irányultság.

Az attitűdök megváltoztatására irányuló szándék akkor lehet sikeres, ha az attitűd mindhárom elemét érinti. Vizsgálati témánkra vonatkoztatva azt mondhatjuk, hogy a dohányzással kapcsolatos attitűd kognitív összetevőjére az ismereteket közvetítő figyelmeztető feliratok hatnak, az affektív összetevőre az érzelmi reakciót kiváltó képek, a konatív elem pedig a leszokásra vonatkozó szándékokban ragadható meg.

A kutatásba bevont dohányosok majdnem fele (47,0%) tervezi azt, hogy leszokik, de ez a szándéka nem túl erős. A válaszadók több mint ötöde (22,3%) erőteljes elhatározását jelezte a dohányzás abbahagyására, 28,5%-uk viszont egyáltalán nem tervezi azt, hogy leteszi a cigarettát.

Tervezi, hogy leszokik a dohányzásról?

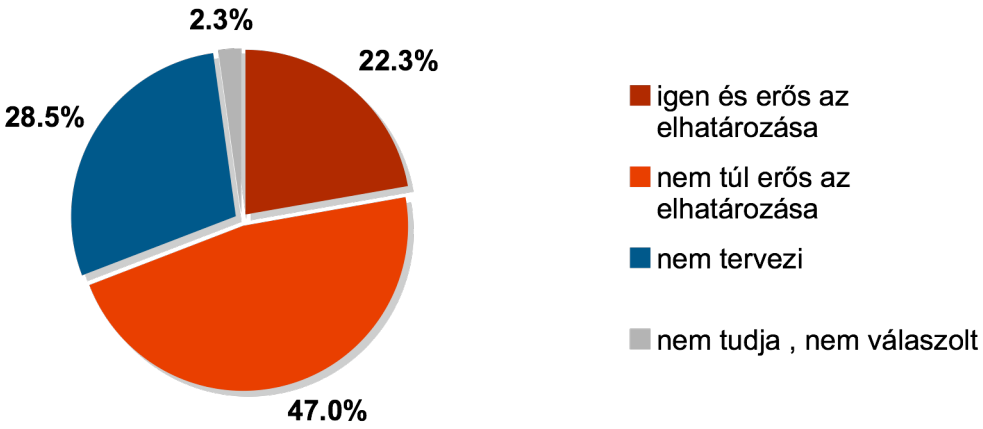

Az egészségvédő feliratok bevezetésének egyik célja, hogy segítse a dohányzásról való leszokást. A kutatás eredményei alapján bebizonyosodott, hogy a dohányzásról való leszokási szándék kapcsolatban van a képes egészségvédő feliratok hatásosságának megítélésével. A dohányzásról való leszokást nem tervező válaszadók közel harmadát (32,1%) is kismértékben, 1,8%-át pedig nagymértékben tántorítják el a képes egészségvédő feliratok. Ezek az arányok lényegesen megváltoznak abban az esetben, ha azokat a

válaszadókat tekintjük akik már tervezik a dohányzásról való leszokást: a nem túl erős elkötelezettséggel rendelkező dohányosok felét (50,5%) csak kismértékben, 16,7%-át pedig nagymértékben tántorítják el a képes figyelmeztető feliratok, amely arányok lényegesen meghaladják a leszokást nem tervezők körében mért adatokat. Az erős elhatározással rendelkező megkérdezetteknek azonban már több mint háromötödét (62,5%) nagymértékben, közel negyedüket (23,9%) pedig kismértékben tántorítják el az egészségvédő képek a dohányzástól.

A fenti eredmények alapján megállapítható, hogy a képes egészségvédő feliratok erősítik a dohányosok leszokási szándékait, hiszen minél erősebb az elhatározás, a képek annál erőteljesebb hatást váltanak ki.

A képes egészségvédő feliratok mennyire tántorítják el Önt a dohányzástól?

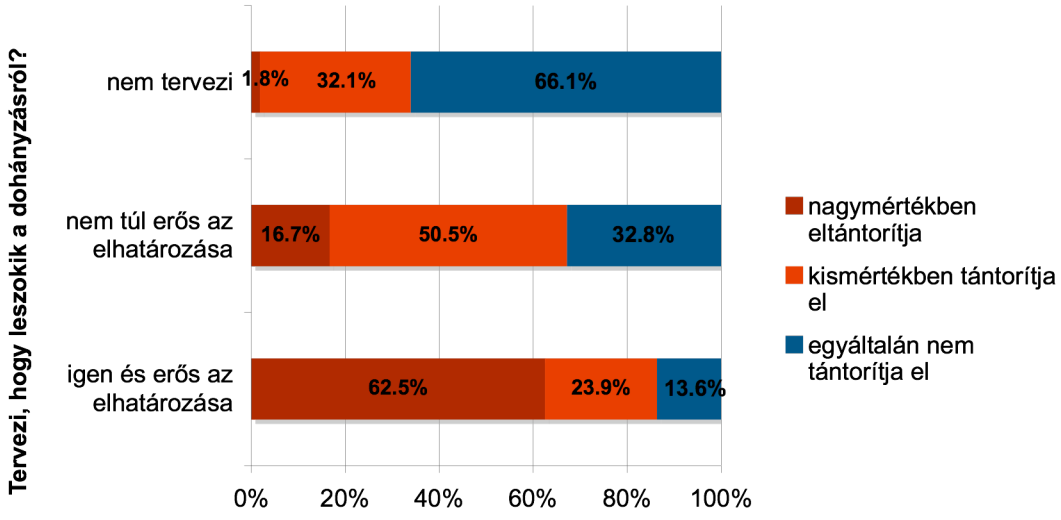

Mintaleírás - dohányzó felnőttek mintaszegmense

A dohányzó felnőttek mintaszegmensében a férfiak aránya 55,5%, a nők aránya 44,5%, a válaszadók átlagéletkora 39,3 év volt. A válaszadók tizede Budapesten él, 31,8%-uk megyei jogú városban, 40,0%-uk egyéb városban lakik. A községi lakosok mintabeli aránya 18,3%.

A megkérdezettek egyharmada szakmunkásképzőt vagy szakiskolát végzett, több mint negyedük érettségizett, főiskolai vagy egyetemi diplomája pedig 17,3%-uknak van. A legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya 21,8%.

Hogyan minősítené háztartásának havi jövedelmét?	
nagyon jól megélnek belőle és félre tudnak rakni	4,3%
megélnek belőle, de keveset tudnak félrerakni	20,0%
éppen elegendő, hogy megéljenek belőle	54,0%
néha arra se nagyon elég, hogy megéljenek belőle	14,5%
rendszeresen napi megélhetési gondjaik vannak	2,8%
nem tudja, nem válaszolt	4,5%
Összesen	100,0%

Gazdasági aktivitásukat tekintve a válaszadók túlnyomó többsége (63,0%) dolgozik, 16,3%-uk nyugdíjas vagy rokkantnyugdíjas, tizedük gyesen, gyeden van, háztartásbeli vagy tanuló, s közel ilyen arányban kerültek a mintába munkanélküliek, álláskeresők is.

Gazdasági aktivitás	
dolgozik	63,0%
nyugdíjas, rokkantnyugdíjas	16,3%
gyesen, gyeden van, háztartásbeli, tanuló	10,3%
munkanélküli, álláskereső	9,8%
nem válaszolt	0,8%
Összesen	100,0%

A DIÁKOK CÉLCSOPORTJÁBAN MÉRT EREDMÉNYEK BEMUTATÁSA

1. Állítás: A dohányosok általában fiatalabban halnak meg

A kétdimenziós hatásindexet vizsgálva jól látható, hogy a megkérdezett diákok az 1/2-es képet tartják a leginkább figyelemfelkeltőnek és elijesztőnek. A konzisztens válaszokat tartalmazó transzformált szorzatértékek alapján az 1/2-es és az 1/3-as képek között nem tapasztalható éles eltérés. A tanulók kétötöde (40,9%) az 1/1-es képet sorolta a figyelemfelkeltő jelleg és az elijesztő hatás tekintetében az utolsó helyre.

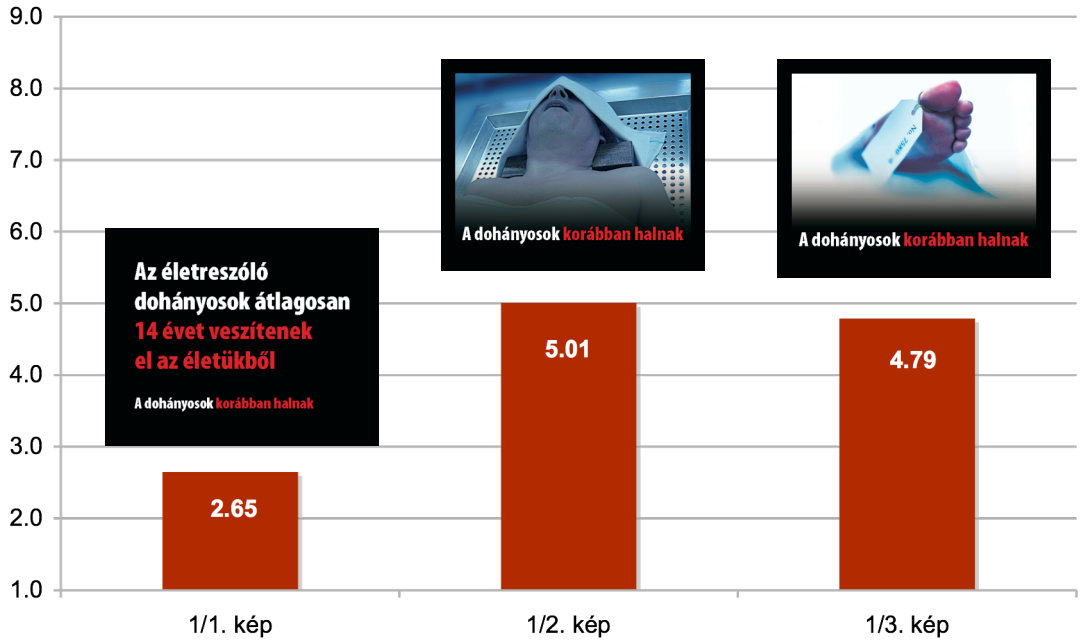

Érték	1/1. kép	1/2. kép	1/3. kép
1	**40,9%**	**4,8%**	**6,4%**
2	15,7%	16,4%	15,5%
3	23,8%	10,7%	13,5%
4	**4,1%**	**18,1%**	**19,0%**
6	11,2%	30,1%	28,5%
9	**4,1%**	**19,9%**	**17,1%**
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%

2. Állítás: A dohányzás elzárja a vérereket, szívinfarktust és agyvérzést okoz

A vizsgált 14 témakörből összesen három olyan kép volt, amelynek hatásindexe meghaladta a 6,00-os értéket a tanulók körében. Az összes vizsgált kép közül a 2/3-as kép kétdimenziós hatásindexe kapta a legmagasabb értéket a diákoktól. A 2/3-as kép támogatottsága a konzisztens válaszokat vizsgálva szintén kimutatható, hiszen a tanulók 43,4%-a az első helyre rangsorolta ezt a képet mindkét vizsgálati dimenzió szempontjából. A rangsorban a válaszadók majdnem fele (46,5%) az 1/1-es képet jelölte az utolsó helyre.

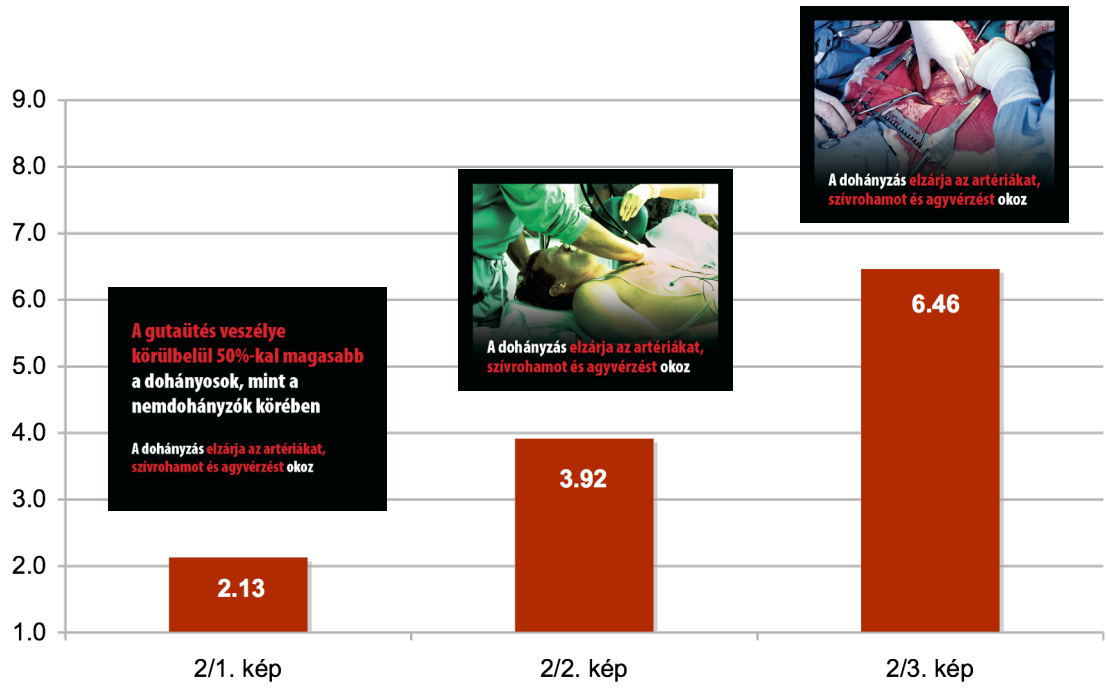

Érték	2/1. kép	2/2. kép	2/3. kép
1	**46,5%**	**1,7%**	**1,9%**
2	19,5%	28,5%	4,1%
3	27,1%	3,3%	17,1%
4	**1,0%**	**42,1%**	**3,1%**
6	3,5%	21,6%	30,4%
9	**2,4%**	**2,8%**	**43,4%**
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%

3. Állítás: A dohányzás halálos tüdőrákot okoz

A 3. állításhoz tartozó képek közül a 3/2-es kép kétdimenziós hatásindexe bizonyult a legmagasabbnak. A transzformált szorzatértékek megoszlását vizsgálva azt láthatjuk, hogy a tanulók relatív többsége (35,3%) a 3/2-es képet sorolt az első helyre. A 3/1-es és a 3/3-as képet is a diákok relatív többsége az utolsó helyen említette.

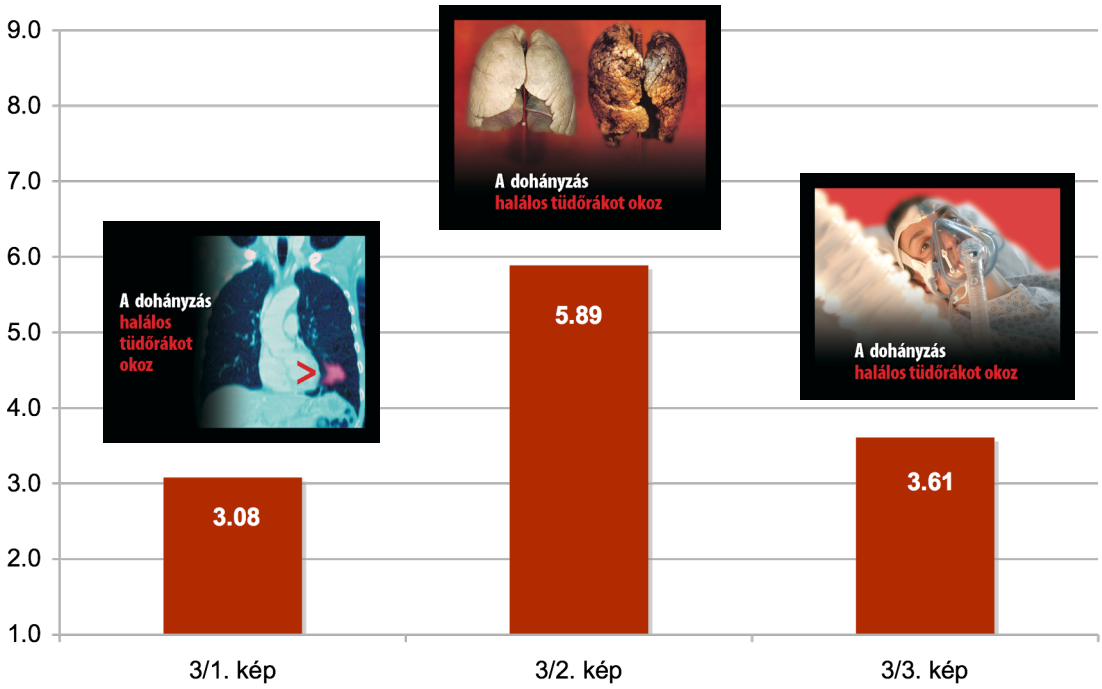

Érték	3/1. kép	3/2. kép	3/3. kép
1	**25,2%**	**5,5%**	**20,8%**
2	27,4%	7,7%	21,4%
3	9,9%	15,3%	15,4%
4	**18,5%**	**6,3%**	**14,9%**
6	15,3%	29,8%	18,5%
9	**3,6%**	**35,3%**	**8,9%**
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%

4. Állítás: A dohányzás súlyos függőséghez vezet. Ne kezdje el

A 4. állításhoz tartozó képek viszonylag alacsony hatásindex értékekkel bírnak, ezek közül azonban a legnagyobb értéket a 4/3-as kép kapta. A konzisztens válaszokat megjelenítő transzformált szorzatértékre adott válaszokat vizsgálva azt tapasztaltuk, hogy a 4/3-as képet a válaszadók 16,8%-a, a 4/2-es képet pedig a megkérdezett diákok 12,5%-a jelölte az első helyen. Az ebből adódó különbség pedig jól tükröződik a már említett indexen.

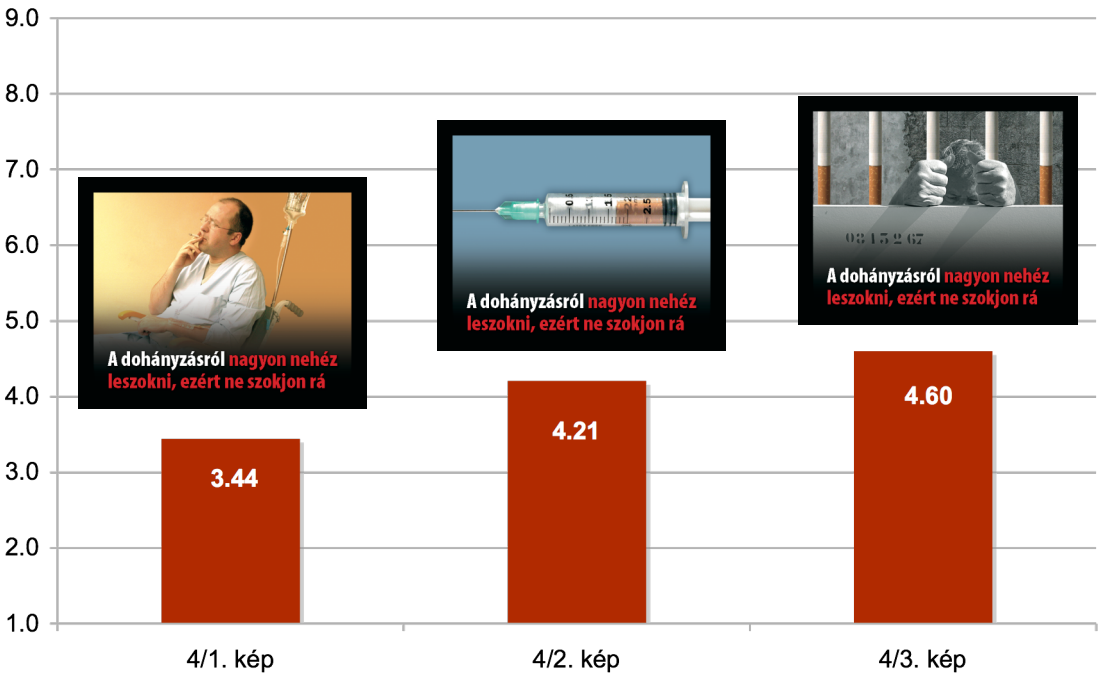

Érték	4/1. kép	4/2. kép	4/3. kép
1	**22,4%**	**11,1%**	**9,6%**
2	24,3%	19,7%	14,0%
3	15,2%	19,3%	21,0%
4	**13,0%**	**12,1%**	**11,5%**
6	16,8%	25,3%	27,2%
9	**8,4%**	**12,5%**	**16,8%**
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%

5. Állítás: A dohányzás lassú, fájdalmas halálhoz vezethet

Az 5-ös állítás képei között az 5/2-es kép szintén kiemelten magas hatásindex értékkel rendelkezik. A konzisztens válaszok tükrében azt mondhatjuk, hogy az 5/2-es képet a vizsgált diákok több mint fele (51,5%) az első helyre sorolta. A diákok és a felnőtt dohányosok esetében is ez az egyetlen kép, amelyben ez az arány meghaladja az 50%-ot. A transzformált szorzatértékek megoszlását tekintve utolsó helyre a 5/1-es kép került, amit a vizsgált diákok harmada (31,5%) az utolsó helyen említett.

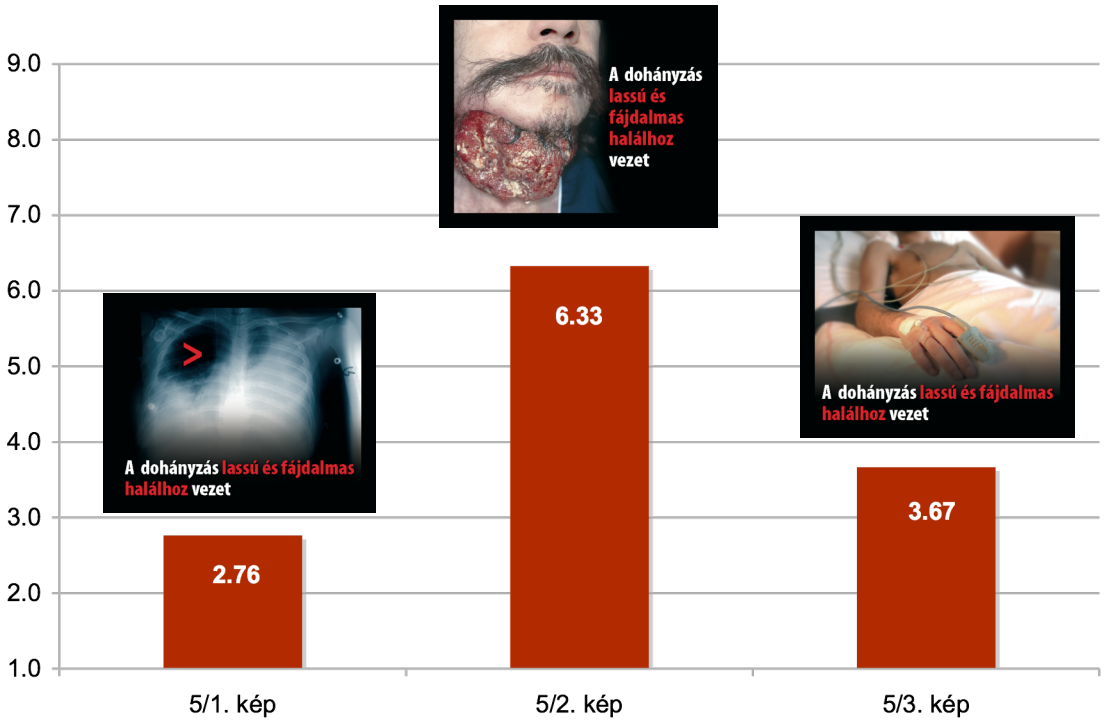

Érték	5/1. kép	5/2. kép	5/3. kép
1	**31,5%**	**9,9%**	**13,4%**
2	22,8%	4,9%	24,0%
3	12,6%	16,7%	9,5%
4	**19,9%**	**1,4%**	**32,3%**
6	12,1%	15,6%	13,1%
9	**1,0%**	**51,5%**	**7,7%**
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%

6. Állítás: A dohányzás a bőr öregedését okozza

A 6. állítás is megosztóan hatott a tanulók véleményére. A figyelemfelkeltő és az elijesztő jelleget együttesen kezelő hatásindex szerint a diákok minimális különbséggel ugyan, de a 6/3-as képet tartják a legalkalmasabbnak. A transzformált szorzatértékek eloszlásánál látható, hogy a vizsgált diákok relatív többsége a 6/3-as képet az első helyre, 6/2-es képet pedig a második helyre rangsorolta. A 6/1-es kép népszerűtlenségére utal az, hogy a vizsgálatba bevont diákok több mint harmada (36,8%) az utolsó helyre tette ezt képet.

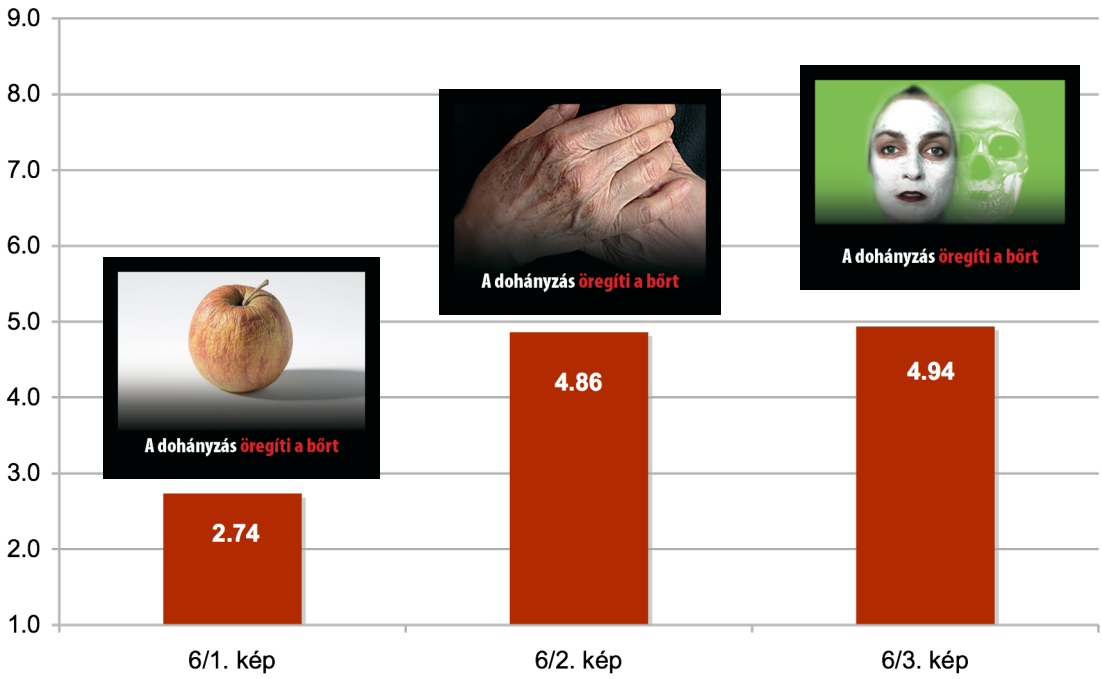

Érték	6/1. kép	6/2. kép	6/3. kép
1	**36,8%**	**6,0%**	**13,0%**
2	20,4%	15,6%	7,0%
3	15,2%	9,1%	21,1%
4	**12,2%**	**22,6%**	**9,9%**
6	12,3%	29,8%	25,7%
9	**3,1%**	**17,0%**	**23,3%**
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%

7. Állítás: A dohányzás károsíthatja az ivarsejteket és csökkenti a termékenységet

A 7. témakörben található képek kapták az egyik legalacsonyabb hatásindex értékeket. A vélemények megosztottságát jól mutatja, hogy a válaszadók 17,8%-a a 7/3-as képet helyezte a rangsor elejére, ugyanakkor ezt a képet a válaszadók ötöde (22,6%) az utolsó helyre sorolta. A kétdimenziós hatásindex értéke alapján a 7/1-es kép az, amit a diákok a legnagyobb hatásúnak tartanak.

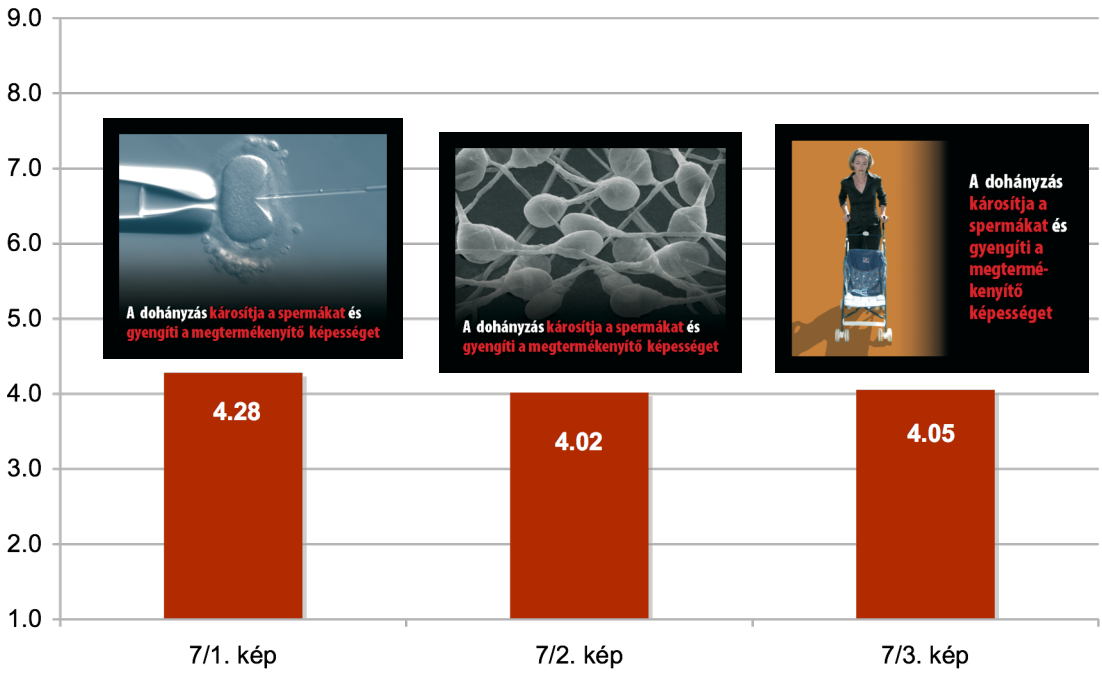

Érték	7/1. kép	7/2. kép	7/3. kép
1	**10,6%**	**13,0%**	**22,6%**
2	19,8%	22,1%	12,8%
3	16,9%	12,3%	23,6%
4	**13,8%**	**19,8%**	**6,5%**
6	25,8%	22,2%	16,8%
9	**13,0%**	**10,6%**	**17,8%**
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%

8. Állítás: A dohányzás csökkentheti a véráramlást, és impotenciát okoz

A 8. állításhoz tartozó képek hatásindex értékei a legalacsonyabbak a 42 kép közül. A témában megmutatkozó bizonytalanságot jól tükrözi, hogy a diákok válaszaiból a 8/2-es és a 8/3-as képre azonos hatásindex értékek jöttek létre. A konzisztens válaszok megoszlását nézve utolsó helyre a tanulók ötöde (19,0%) a 8/1-es képet helyezte. A megkérdezett diákok relatív többsége (14,1%) a 8/3-as képet rangsorolta az első helyre, azonban ezt a képet szintén nagyon magas arányban (16,8%) az utolsó helyen is jelölték, tehát a kép megítélése igencsak ellentmondásos. A 8/2-es képet a válaszadók ötöde (18,2%) a második helyre sorolta.

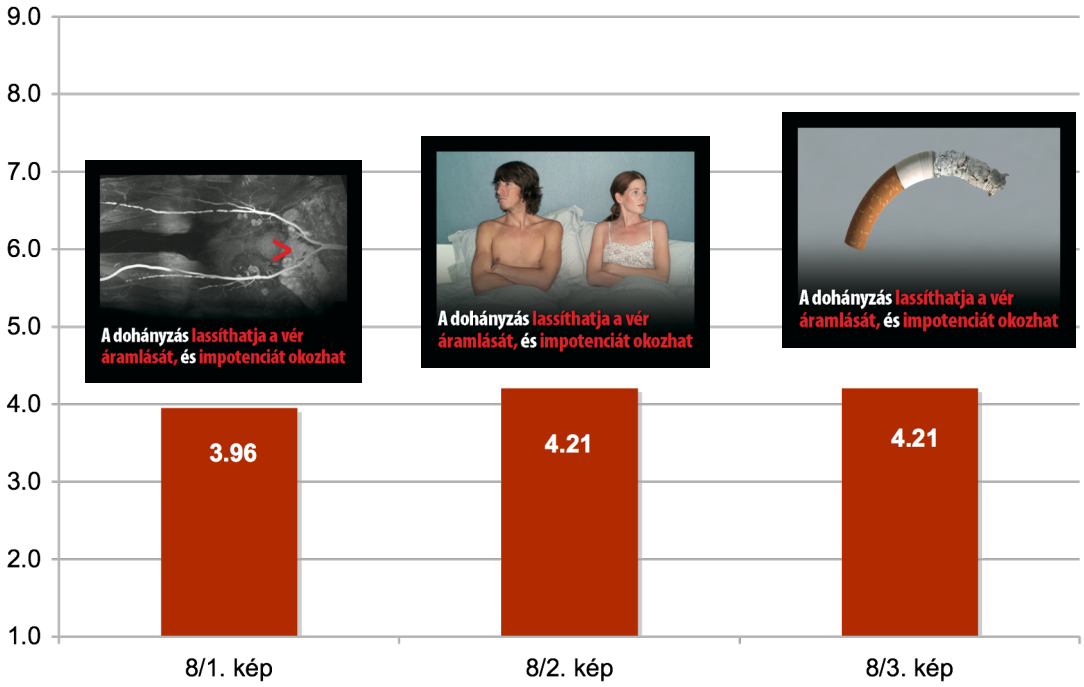

Érték	8/1. kép	8/2. kép	8/3. kép
1	**19,0%**	**13,4%**	**16,8%**
2	14,1%	19,7%	15,8%
3	23,8%	11,7%	16,2%
4	**10,0%**	**18,2%**	**12,8%**
6	20,1%	24,0%	24,3%
9	**12,9%**	**12,9%**	**14,1%**
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%

9. Állítás: A dohányfüst benzolt, nitrózaminokat, formaldehidet és hidrogén-cianidot tartalmaz

A 9. állításnál a kétdimenziós hatásindex értéke a 9/2-es kép esetében a legmagasabb. A transzformált szorzatértékek megoszlása alapján láthatjuk, hogy a 9/2-es képet a diákok majdnem fele (45,8%) az első helyre tette a rangsorban. A 9/3-as képet a vizsgált tanulók harmada a második helyre sorolta, a legutolsónak pedig a válaszadók 42,2%-a 9/1-es képet pozícionálta.

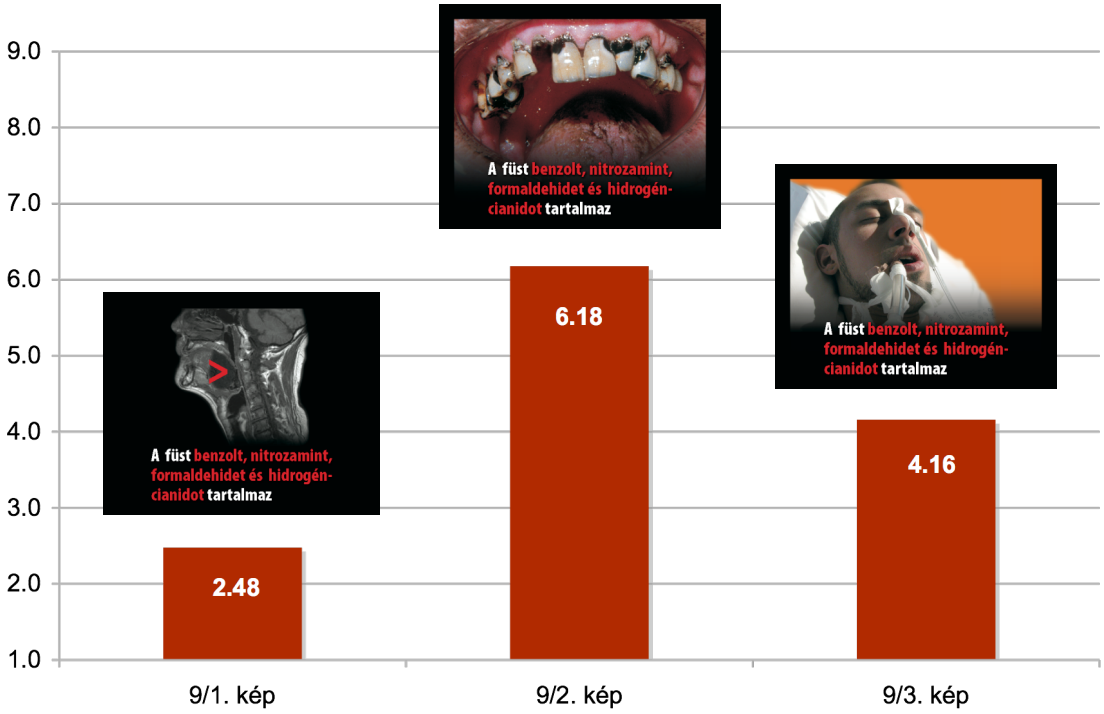

Érték	9/1. kép	9/2. kép	9/3. kép
1	**42,2%**	**8,4%**	**8,5%**
2	21,2%	7,0%	18,1%
3	11,5%	14,2%	9,6%
4	**14,2%**	**3,6%**	**34,5%**
6	8,7%	21,0%	19,5%
9	**2,2%**	**45,8%**	**9,7%**
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%

10. Állítás: A terhes nők dohányzása árt a babának

A 10. témakörnél látható képek közül a figyelemfelkeltő és a meggyőző dimenziókat magában foglaló kétdimenziós hatásindex a 10/3-as képnél a legmagasabb. A konzisztens válaszok szerint az első helyre a 10/3-as kép került, amit a diákok harmada (31,2%) sorolt ide. A válaszok gyakoriságát követve második pozíciót a 10/2-es, a harmadikat pedig a 10/1-es kép foglalja el.

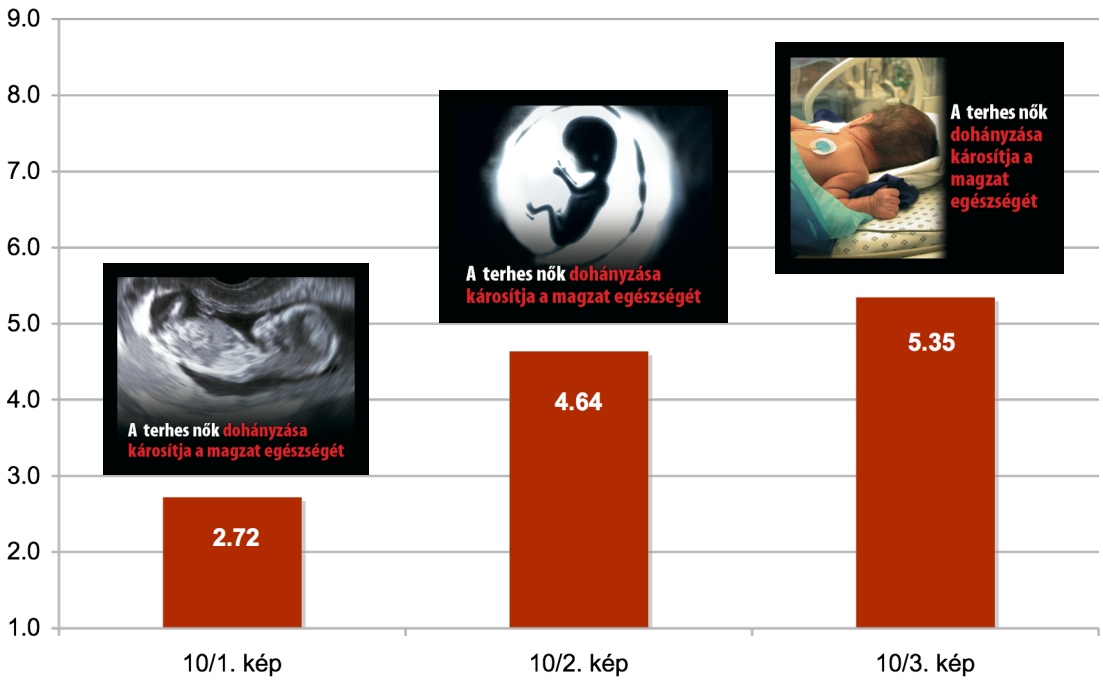

Érték	10/1. kép	10/2. kép	10/3. kép
1	**35,8%**	**9,2%**	**10,9%**
2	26,1%	15,5%	9,9%
3	9,2%	10,1%	17,2%
4	**15,0%**	**22,0%**	**6,5%**
6	9,4%	27,8%	24,2%
9	**4,4%**	**15,4%**	**31,2%**
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%

11. Állítás: Védd a gyermekeket: ne kelljen dohányfüstöt belélegezniük

A 11. állításnál a kétdimenziós hatásindex alapján 11/2-es kép a leghatásosabb. A transzformált szorzatértékek megoszlásából látható, hogy a diákok negyede (24,7%) az első helyre a 11/2-es képet sorolta. A vizsgált tanulók negyede (23,7%) a 11/1-es képet a másodiknak, a válaszadó diákok harmada (29,7%) pedig a 11/3-as képet utolsónak jelölte.

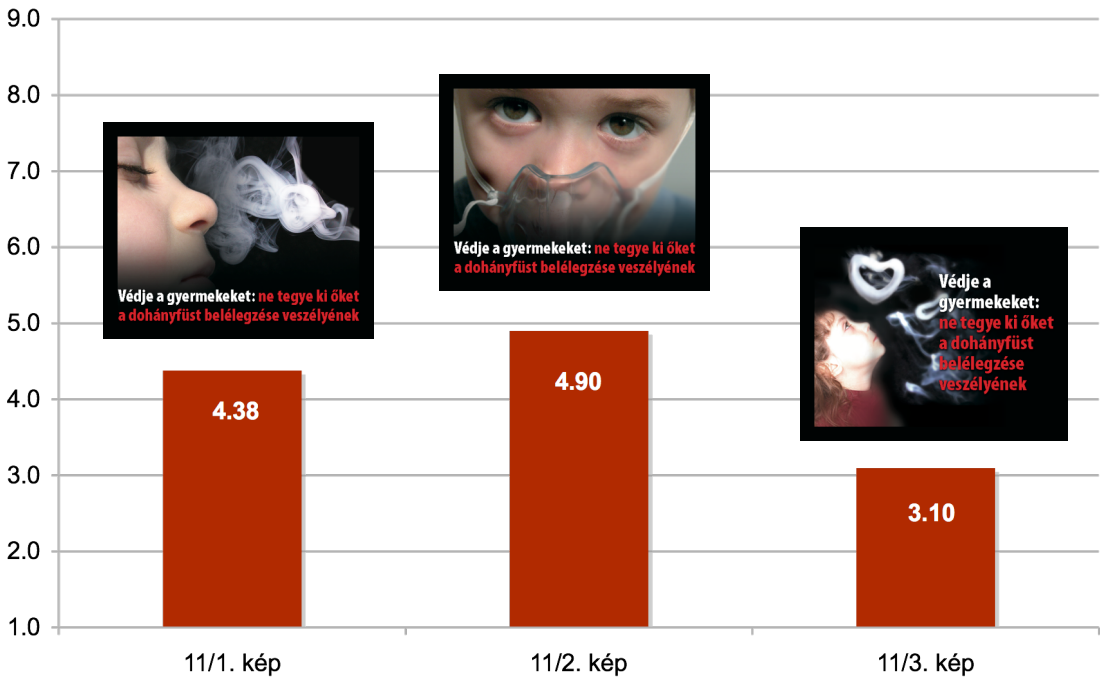

Érték	11/1. kép	11/2. kép	11/3. kép
1	**5,6%**	**11,1%**	**29,7%**
2	21,5%	12,1%	21,5%
3	12,3%	21,8%	17,9%
4	**23,7%**	**7,3%**	**10,9%**
6	24,7%	22,9%	13,3%
9	**12,1%**	**24,7%**	**6,7%**
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%

12. Állítás: A dohányzás abbahagyása csökkenti a súlyos tüdő- és szívmegbetegedések veszélyét

A 12. témakörhöz tartozó képek is meglehetősen megosztják a diákok véleményét. A konzisztens válaszoknál a vizsgált diákok relatív többsége (21,2%) a 12/3-as képet jelölte az első helyre. A válaszok gyakoriságát követve a második helyre a vizsgált diákok 23,6%-a a 12/2-es képet helyezte, a legkisebb hatást pedig a 12/1-es kép érte el, a megkérdezett tanulók több mint negyede (28,3%) sorolta ezt a képet az utolsó helyre.

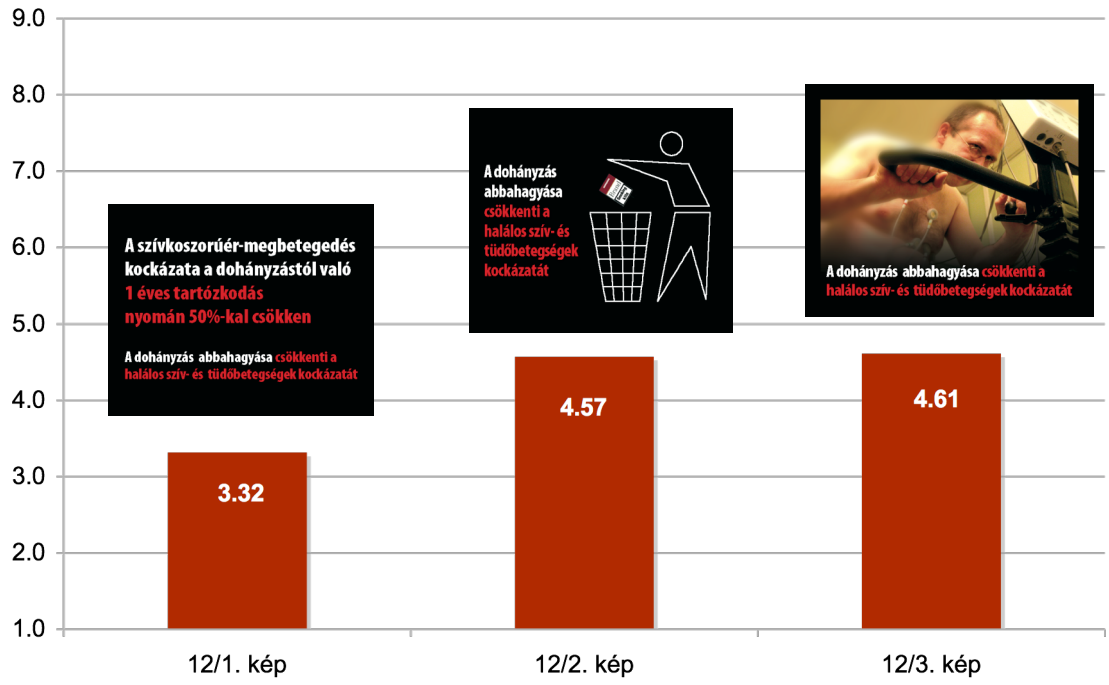

Érték	12/1. kép	12/2. kép	12/3. kép
1	**28,3%**	**8,8%**	**12,0%**
2	22,2%	18,3%	15,6%
3	16,4%	8,0%	21,0%
4	**9,5%**	**23,6%**	**8,3%**
6	13,4%	26,0%	21,9%
9	**10,2%**	**15,3%**	**21,2%**
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%

13. Állítás: Orvosa vagy gyógyszerésze segíthet a dohányzásról való leszokásban

A 13. állítás során bemutatott képekre kapott válaszok szintén nem tükröztek dominánsan elkülönülő véleményeket. A figyelemfelkeltő és a tájékoztató dimenziókat tükröző hatásindex a 13/3-as képnél a legmagasabb. A diákok ötöde (20,6%) a hatásindexnek megfelelően a 13/3-as képet állította a rangsor élére. A 13/2-es és 13/1-es képeket a válaszadók relatív többsége a második helyre sorolta.

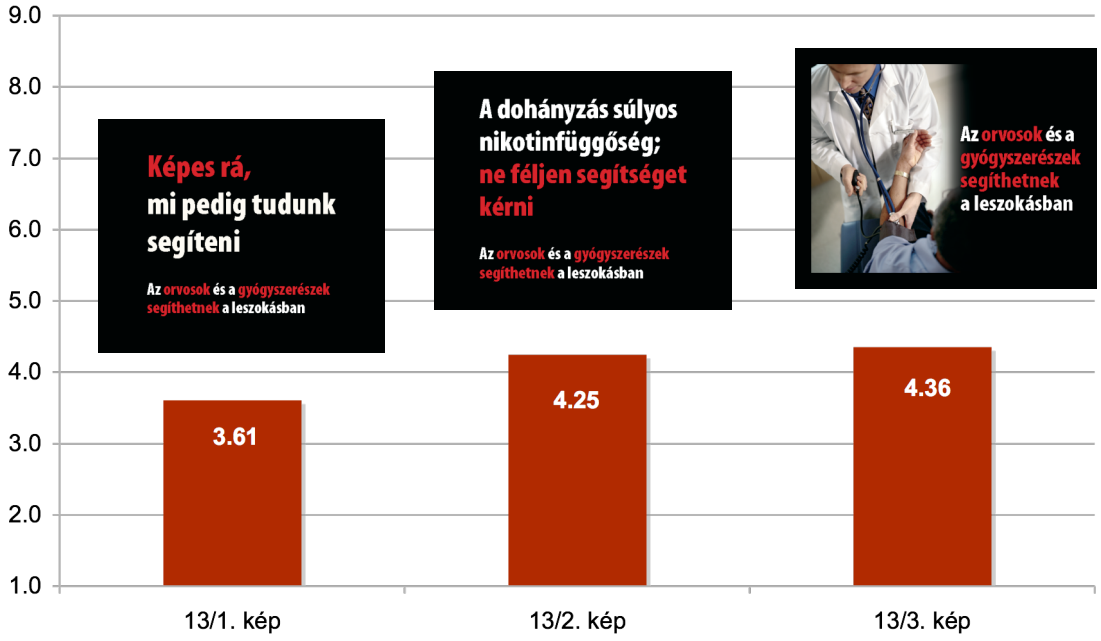

Érték	13/1. kép	13/2. kép	13/3. kép
1	**15,1%**	**11,3%**	**13,9%**
2	28,3%	18,3%	13,0%
3	13,4%	15,4%	31,0%
4	**17,3%**	**18,1%**	**5,9%**
6	17,8	24,5%	15,6%
9	**8,1%**	**12,4%**	**20,6%**
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%

14. Állítás: Kérjen segítséget a leszokáshoz

A 14. témához tartozó képek közül a 14/2-es képnél realizáltuk a legmagasabb kétdimenziós hatásindexet. A konzisztens véleményeket megjelenítő táblázatból kiolvasható, hogy a tanulók negyede (25,7%) a 14/2-es képet a rangsor elejére állította. A 14/1-es és a 14/3-as képet a vizsgálatba bekerült diákok relatív többsége az utolsó helyen jelölte.

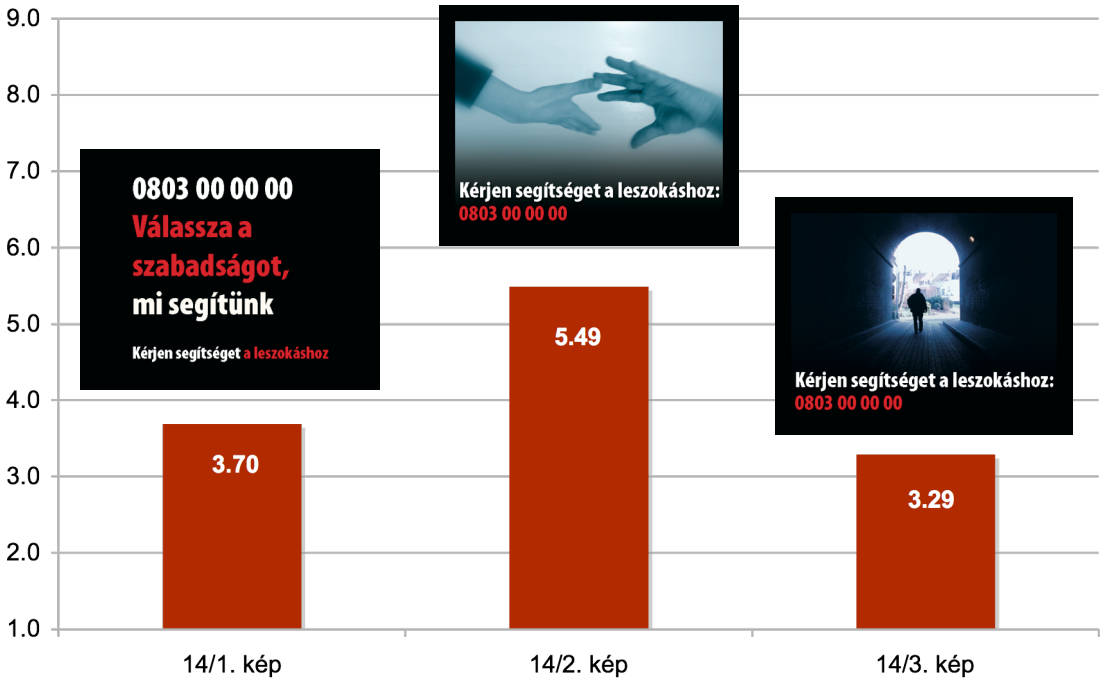

Érték	14/1. kép	14/2. kép	14/3. kép
1	**20,4%**	**6,0%**	**23,5%**
2	15,5%	12,4%	27,7%
3	24,4%	8,5%	11,7%
4	**10,4%**	**11,4%**	**15,3%**
6	20,1%	36,1%	13,9%
9	**9,2%**	**25,7%**	**7,8%**
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%

A képek rangsora a diák célcsoportban

A tesztelésre szánt képeknek e célcsoportban is két csoportja különíthető el:

1. A képek azon csoportja, amelyek megítélése a diákok célcsoportjában egyértelmű, azaz a válaszok alapján egyértelműen kiválasztható a legerősebb hatású kép. A 14 képsorozatból a diákok esetében kilenc tartozott ebbe a kategóriába (lásd a „Domináns módon elkülönült képek” oszlopot).

2. A képek azon csoportja, amelyek megosztották a célcsoportot, azaz nem különült el domináns módon egyik kép sem a három közül. Ennek ellenére az adatok alapján a képes egészségvédő feliratok e csoportja esetében is kiválasztható a „legjobb” kép. A diák minta esetében ebbe a kategóriába öt képsorozat került (lásd a következő táblázat második oszlopát).

Domináns módon elkülönült képek	A diákok véleményét megosztó képek
2. Állítás: A dohányzás elzárja a vérereket, szívinfarktust és agyvérzést okoz (6,46)	6. Állítás: A dohányzás a bőr öregedését okozza (4,94)
5. Állítás: A dohányzás lassú, fájdalmas halálhoz vezethet (6,33)	12. Állítás: A dohányzás abbahagyása csökkenti a súlyos tüdő és szív-megbetegedések veszélyét (4,61)
9. Állítás: A dohányzás benzolt, nitrózaminokat, formaldehidet és hidrogén-cianidot tartalmaz (6,18)	13. Állítás: Orvosa vagy gyógyszerésze segíthet a dohányzásról való leszokásban (4,36)
3. Állítás: A dohányzás halálos tüdőrákot okoz (5,89)	7. Állítás: A dohányzás károsítja az ivarsejteket és csökkenti a termékenységet (4,28)
14. Állítás: Kérjen segítséget a leszokáshoz (5,49)	8. Állítás: A dohányzás csökkentheti a véráramlást, és impotenciát okoz (4,21)
10. Állítás: A terhes nők dohányzása árt a babának (5,35)	
1. Állítás: A dohányosok általában fiatalabban halnak meg (5,01)	
11. Állítás: Védd a gyermekeket: ne kelljen dohányfüstöt belélegezniük (4,90)	
4. Állítás: A dohányzás súlyos függőséghez vezet. Ne kezdje el (4,60)	

Az egészségvédő feliratok megítélése

A diákokat érintő felmérésben is megvizsgáltuk, hogy a megkérdezett tanulók miként értékelik a képes egészségvédő feliratok bevezetését.

A vizsgálatba került diákok közel fele (49,0%-a) el szokta olvasni a dohánytermékeken található figyelmeztető feliratokat: 32,7%-uk többnyire, 16,3%-uk pedig mindig. Megjegyezzük, hogy a tanulók 21,1%-a, bár nem dohányzik, mégis elolvassa a cigarettásdobozokon a figyelmeztetéseket. Ez azt jelenti, hogy figyelmeztető feliratok az iskolás korosztálynak nemcsak a dohányzó tagjait éri el, hanem azok egy részét is, akik nem, vagy már nem dohányoznak.

A dohányzó diákok 52,5%-a többnyire, 23,3%-a mindig elolvassa a cigarettásdobozokon elhelyezett feliratokat. Ezzel szemben a dohányos tanulók negyede többnyire nem vagy soha nem olvassa el a figyelmeztető szövegeket.

El szoktad olvasni a cigarettásdobozon a figyelmeztető feliratot?

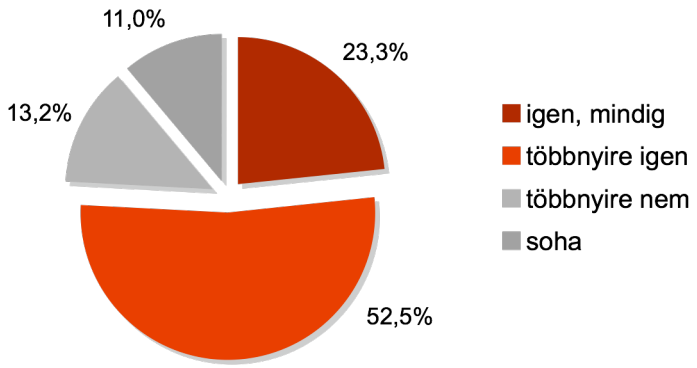

A kutatási céloknak megfelelően arra is választ kerestünk, hogy a vizsgálatba került diákok miként vélekednek arról, hogy a bevezetésre kerülő képes egészségvédő feliratoknak milyen hatása lesz „az emberekre”, illetve

személyesen saját magukra nézve. A válaszadók több mint háromnegyede (77,8%) szerint az egészségvédő feliratok jobban felhívják majd az emberek figyelmét a dohányzás káros hatásaira. Hasonló véleménnyel a tanulók négyötöde rendelkezik (80,5%) saját magára vonatkozóan is. A képes egészségvédő feliratok a diákok kétharmada (65,0%) szerint elijesztően hatnak majd a dohányosokra, az eredmények alapján pedig az is megállapítható, hogy az új típusú figyelmeztetés a tanulók majdnem háromnegyedét (72,4%) várhatóan jobban visszatartja a dohányzástól.

A képes egészségvédő feliratok jobban felhívják a figyelmet a dohányzás káros hatásaira / jobban elijesztenek a dohányzástól?

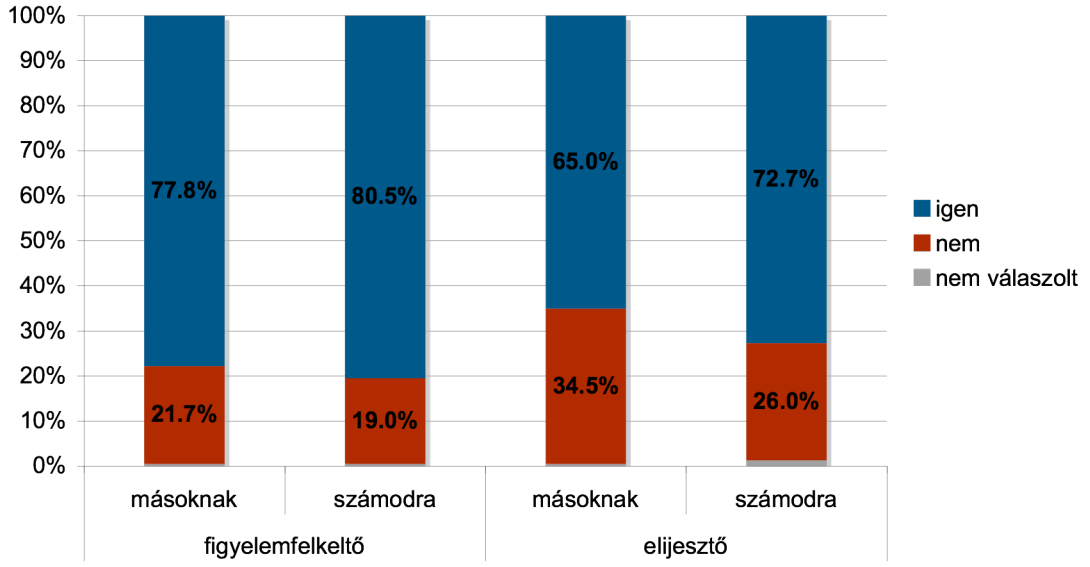

Összefoglalóan azt mondhatjuk, hogy a képes figyelmeztetések a vizsgálatban résztvevő tanulók többségét elgondolkodtatja a dohányzás következményeiről, illetve vissza is tartja a dohányzástól. Az eredményekből az is kiolvasható, hogy a diákok szerint a figyelmeztető feliratok az emberek figyelmét is felhívják a dohányzás káros hatásaira, továbbá őket is távol tartja majd a dohányzástól. A diákok azonban pesszimistábbak a társadalommal szemben általában, mivel

azzal számolnak, hogy a képek relatíve kisebb hatást váltanak majd ki az „emberekből”, mint saját magukból.

A diákok és családjuk dohányzási szokásai

A kutatás során megvizsgáltuk a diákok, illetve közvetlen környezetük (velük élő családtagjaik) dohányzási szokásait. A megkérdezett diákok ötöde (20,5%) rendszeres, 16,2%-uk pedig alkalmi dohányosnak vallotta magát. A kérdőívre válaszoló tanulók közel harmada (28,7%) még nem próbálta ki a cigarettát, másik harmaduk (29,5%) kipróbálta már, de azóta nem élt vele. A kutatás során 31 diák (5,2%) jelezte, hogy már le is szokott a cigarettáról, közülük 13 fő kevesebb, szintén 13 fő több mint egy éve (5 fő nem válaszolt).

A diákok dohányzási szokásai

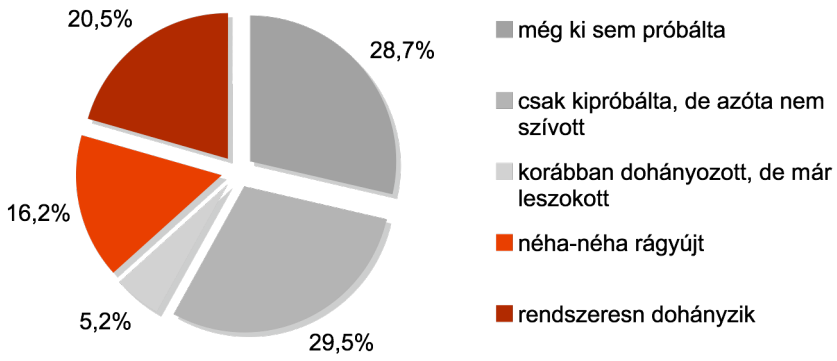

A tanulók 26,8%-a azt állította, hogy nincs olyan felnőtt személy a családjában, aki cigarettázna. Azon diákok körében, ahol a családban dohányoznak, átlagosan 1,5 dohányos felnőtt családtag található. A megkérdezett tanulók 34,5%-a az édesanyját, 35,3%-a pedig az édesapját jelölte meg, mint dohányzó személyt. Az egészségszociológiai kutatások bizonyítják, az anya egészség-magatartása jelentős hatással van a gyermekek egészségmagatartására is, ezért az anyák körében regisztrált értékek nem tekinthetőek kedvezőnek a

következő generáció szempontjából sem. A felmérés szerint a dohányos szülők mellett a válaszadó diákok közel negyede (23,8%) olyan testvérrel él együtt, aki szintén dohányzik. A testvérek hatása szintén nem elhanyagolható, egyes kutatások szerint erősebb, mint a szülőké.

Dohányzik valaki a családban?

Családtag	Százalék
Anyukád	34.5%
Apukád	35.3%
Testvéred vagy testvéreid	23.8%
Nagyszüleid	19.0%
Egyéb családtag	41.3%

A következő táblázatban látható adatok azt mutatják, hogy a dohányzás egyrészt az „idősebb” tanulói korosztályra jellemző, másrészt pedig azokat a diákokat érinti, akiknek közvetlen családjában több dohányos él.

	Százalék	Átlagéletkor	Dohányos családtagok átlagos száma
nem, még ki sem próbáltam	28.7%	14.66	1.06
kipróbáltam de azóta nem szívtam/leszoktam	34.7%	15.49	1.55
néha rágyújtok	16.2%	16.12	1.91*
rendszeresen	20.5%	16.61	1.90*

* Az értékek között nincs statisztikailag igazolható különbség

Az elemzés során már bemutattuk, hogy a képes figyelmeztetések a diákok többségét elgondolkodtatják a dohányzás ártalmairól, illetve azt is, hogy ezek a képek valamilyen mértékben vissza is tartják majd őket a dohányzástól.

A következő ábrán látható, hogy a rendszeresen dohányzó diákok 62,8%-a jelezte: a képes feliratok felhívják a figyelmüket a káros következményekre. Ez az arány több, mint négyötödre emelkedik a leszokott dohányosok és az alkalmi

dohányfogyasztók esetében. Ha pedig azokat a diákokat vesszük alapul, akik egyáltalán ki sem próbálták a cigarettát, már 90%-os többséget kapunk.

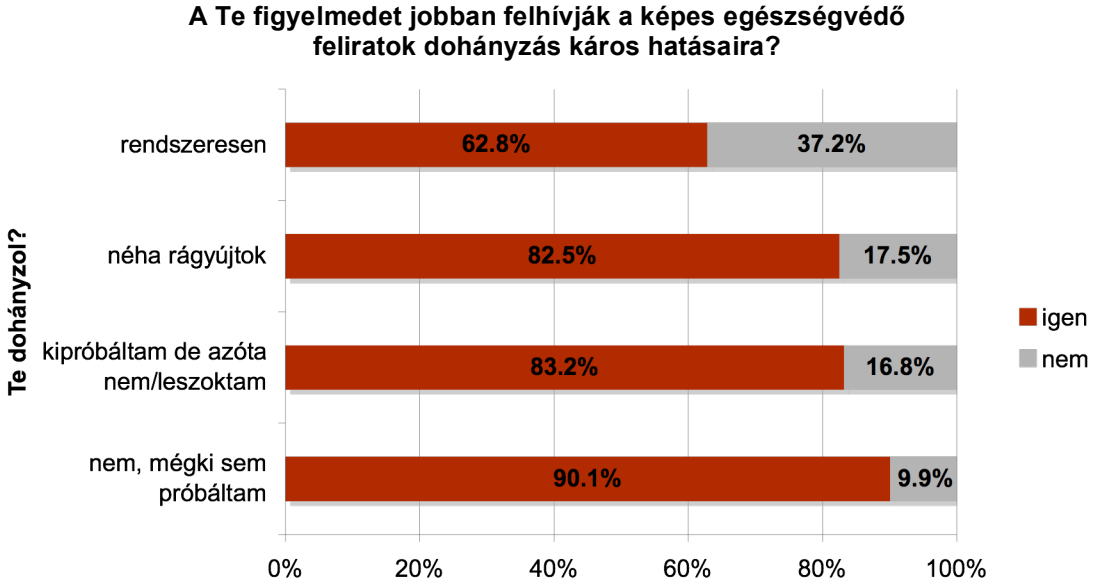

A képes egészségvédő feliratok a rendszeresen dohányzó diákok kétötödét (42,1%) elijesztik a dohányzástól. Az alkalmi fogyasztók esetében ez az arány magasabb, 62,1%, a leszokott dohányosok, illetve a cigarettát ki sem próbálók körében pedig közel 90%-os szinten regisztrálható az a vélemény, miszerint az egészségvédő feliratok erős visszatartó hatással bírnak. A feliratok hatásának érzékelése tehát jelentősebb azoknál a diákoknál, akik nem dohányoznak.

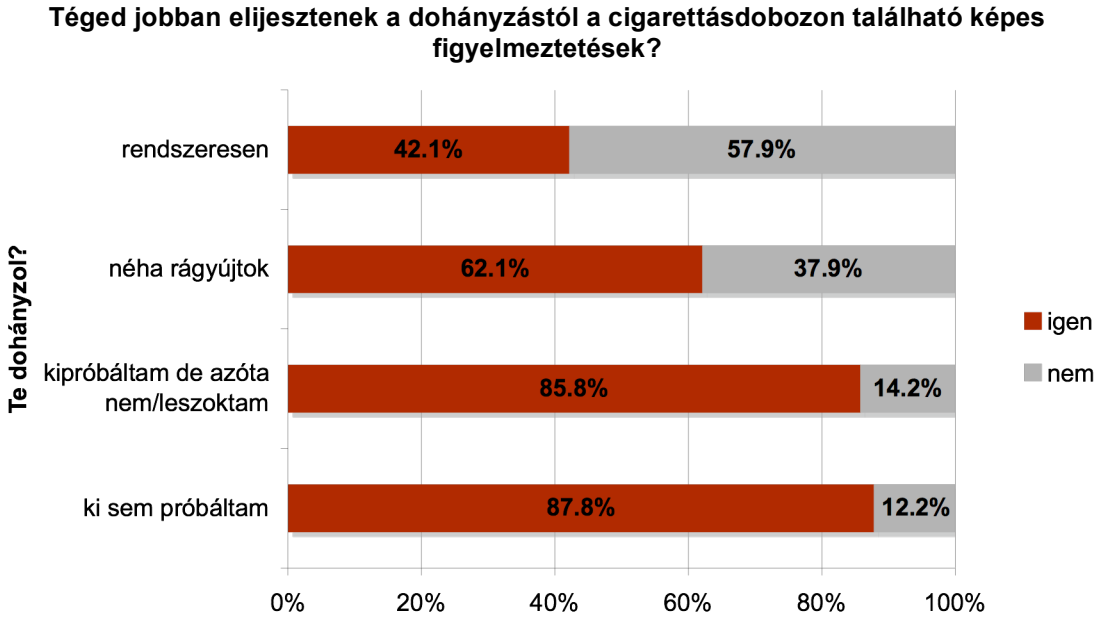

Mintaleírás – diákok mintaszegmense

A diákok mintaszegmensében a fiúk aránya 36,2%, a lányok aránya 63,8%, a válaszadók átlagéletkora 15,6 év volt.

A megkérdezett tanulók több mint fele érettségi adó középiskolába jár, közel harmaduk az általános iskola 7-8. osztályába, 16,8%-uk pedig olyan középiskolába, ami nem ad érettségit. A diákok 14,3%-a fővárosi, 85,7%-a vidéki iskolában tanul.

Iskolatípus	
általános iskola (7-8. osztály)	30,0%
szakmunkásképző, szakiskola	16,8%
szakközépiskola, gimnázium	53,2%
Összesen	100,0%

A mintába került diákok közül minden 10. Budapesten lakik, túlnyomó többségük valamely vidéki városban, ötödök falun.

Lakóhely településtípusa	
Budapest	10,2%
város	70,3%
falu	19,5%
Összesen	100,0%

ÖSSZEVONT, A TELJES MINTÁRA SZÁMÍTOTT EREDMÉNYEK

1. Állítás: A dohányosok általában fiatalabban halnak meg

A megkérdezettek válaszait együttesen kezelve, az 1. állításhoz tartozó 1/2. és 1/3. kép kétdimenziós indexértékei szinte teljesen egybeesnek. Az 1/3. kép indexértéke minimális mértékben magasabb, és a legtöbb válaszadó (24,9%) ezt a képet tette a rangsor elejére. Meg kell jegyezni azonban, hogy a megkérdezettek 11,6%-a mind hatásossága, mind figyelemfelkeltő jellege alapján ezt a képet sorolta az utolsó helyre, ami azt mutatja, hogy a képsorozat megosztja a közvéleményt.

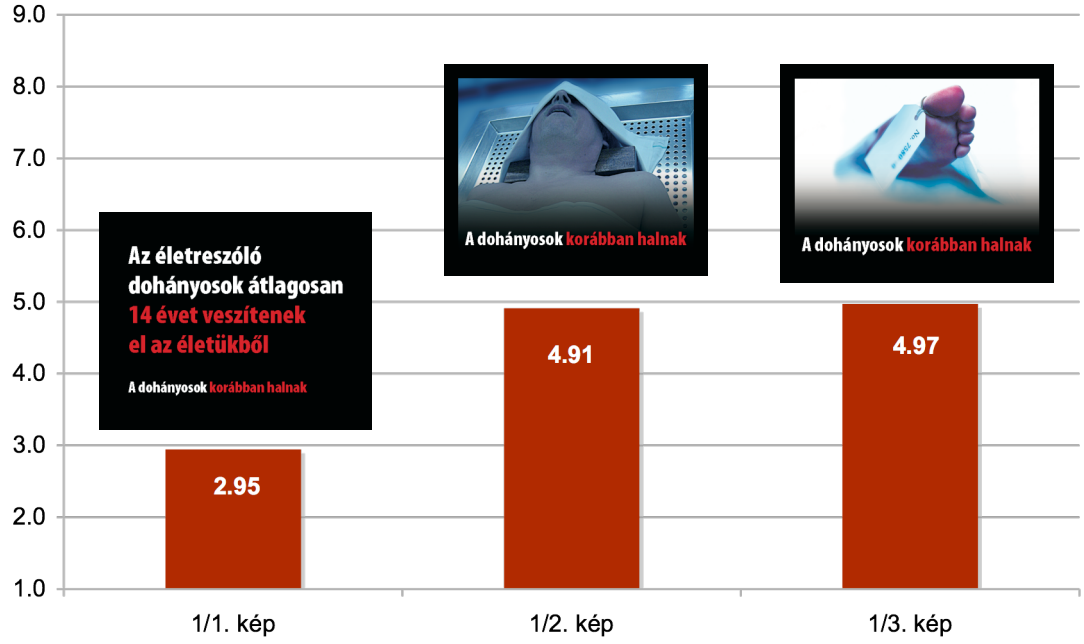

Érték	1/1. kép	1/2. kép	1/3. kép
1	**40,9%**	**9,0%**	**11,6%**
2	13,6%	14,4%	11,8%
3	18,0%	7,9%	10,8%
4	**9,4%**	**23,8%**	**20,0%**
6	9,3%	23,1%	20,9%
9	**8,8%**	**21,8%**	**24,9%**
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%

2. Állítás: A dohányzás elzárja a vérereket, szívinfarktust és agyvérzést okoz

A felnőtt és a diák célcsoport válaszait együttesen kezelve mindössze három olyan kép van, amelynek kétdimenziós hatásindexe elérte, vagy meghaladta a 6,00-os értéket. A teljes mintában a 2/3-as kép hatásindexe nagyon magas, mindössze egy kép előzi meg. A kérdezettek 44,9%-a 2/3-as képet minősítette a 2. képsorozatból a leginkább figyelemfelkeltőnek és egyúttal a leghatásosabbnak is.

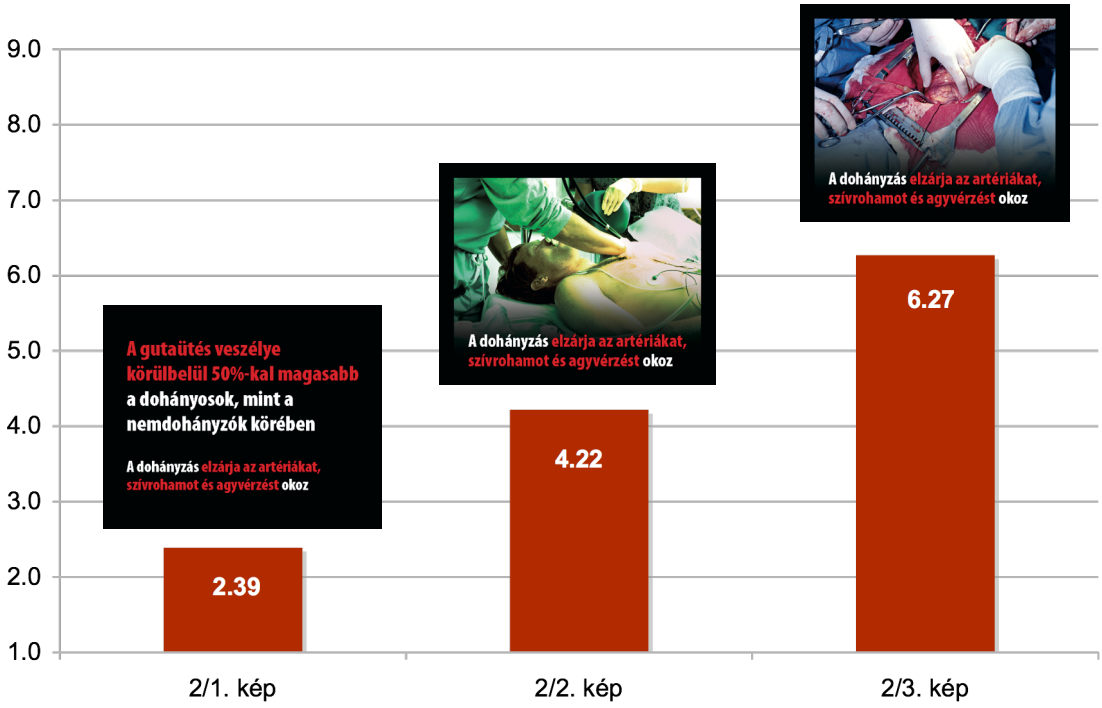

Érték	2/1. kép	2/2. kép	2/3. kép
1	**48,5%**	**5,5%**	**7,0%**
2	16,2%	20,9%	4,0%
3	18,7%	3,7%	13,1%
4	**6,7%**	**42,5%**	**8,6%**
6	4,3%	17,5%	22,4%
9	**5,5%**	**9,9%**	**44,9%**
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%

3. Állítás: A dohányzás halálos tüdőrákot okoz

A 3. állítás esetében a 2. kép gyakorolta a legerősebb hatást a válaszadókra. Az e kép esetében regisztrált kétdimenziós hatásindex lényegesen meghaladja a másik két kép esetében mért értékeket. A válaszadók legnagyobb, 36,7%-os arányban a 3/2-es képet helyezték a rangsor elejére. Közel negyedük (23,4%) a 3/3-as, 29,3%-uk a 3/1-es képet ítélte a leggyengébb hatásúnak.

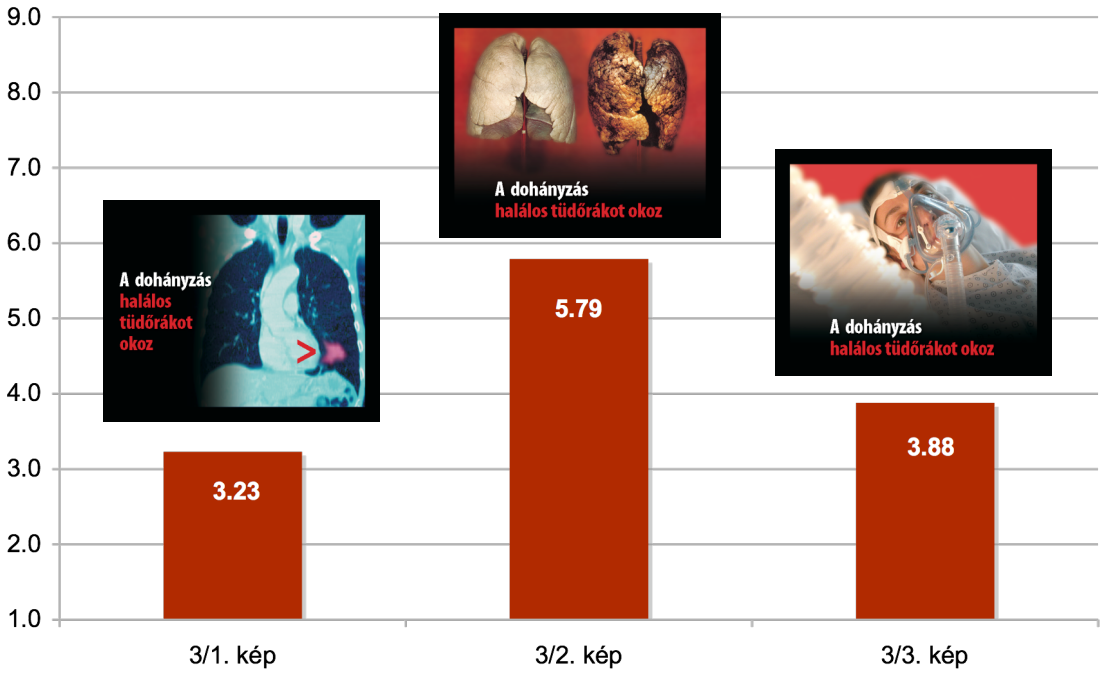

Érték	3/1. kép	3/2. kép	3/3. kép
1	**29,3%**	**8,8%**	**23,4%**
2	20,6%	7,1%	15,9%
3	8,7%	11,5%	12,5%
4	**21,6%**	**12,0%**	**18,6%**
6	12,8%	23,9%	15,0%
9	**7,0%**	**36,7%**	**14,6%**
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%

4. Állítás: A dohányzás súlyos függőséghez vezet. Ne kezdje el

A 4. állítás képei közül a 4/3-as kép gyakorolta a legerősebb hatást a válaszadókra. Egyrészt e kép kétdimenziós hatásindexe a legmagasabb, másrészt a megkérdezettek több mint ötöde (22,1%) ezt a képet helyezte a rangsor elejére, ami mindhárom képet tekintve a legmagasabb arány. A 4/2-es képet legtöbbször a második, a 4/3-as képet pedig legtöbbször az utolsó helyre sorolták a válaszadók.

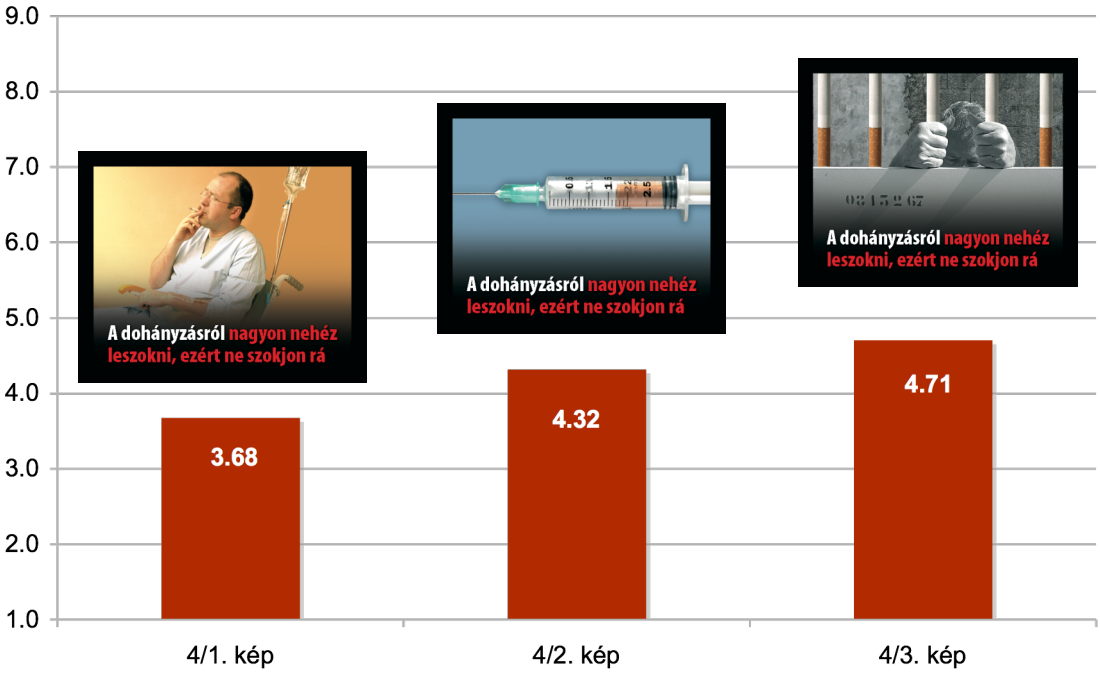

Érték	4/1. kép	4/2. kép	4/3. kép
1	**26,1%**	**15,8%**	**13,4%**
2	19,6%	15,0%	13,0%
3	12,0%	14,1%	15,0%
4	**14,8%**	**17,8%**	**15,9%**
6	13,5%	21,1%	20,6%
9	**14,1%**	**16,2%**	**22,1%**
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%

5. Állítás: A dohányzás lassú, fájdalmas halálhoz vezethet

A tesztelt képek közül az 5/2-es kép esetében mértük a legmagasabb kétdimenziós hatásindexet a teljes mintában. Ez azt jelenti, hogy összességében ennek a képnek tulajdonították a legerősebb hatást a válaszadók. A transzformált szorzatértékek megoszlását tekintve megállapíthatjuk, hogy a megkérdezettek több mint fele (51,4%) az 5/2-es képet sorolta első helyre. Ez az egyetlen kép, ami esetében ez az arány – a teljes mintában – meghaladja az 50%-ot.

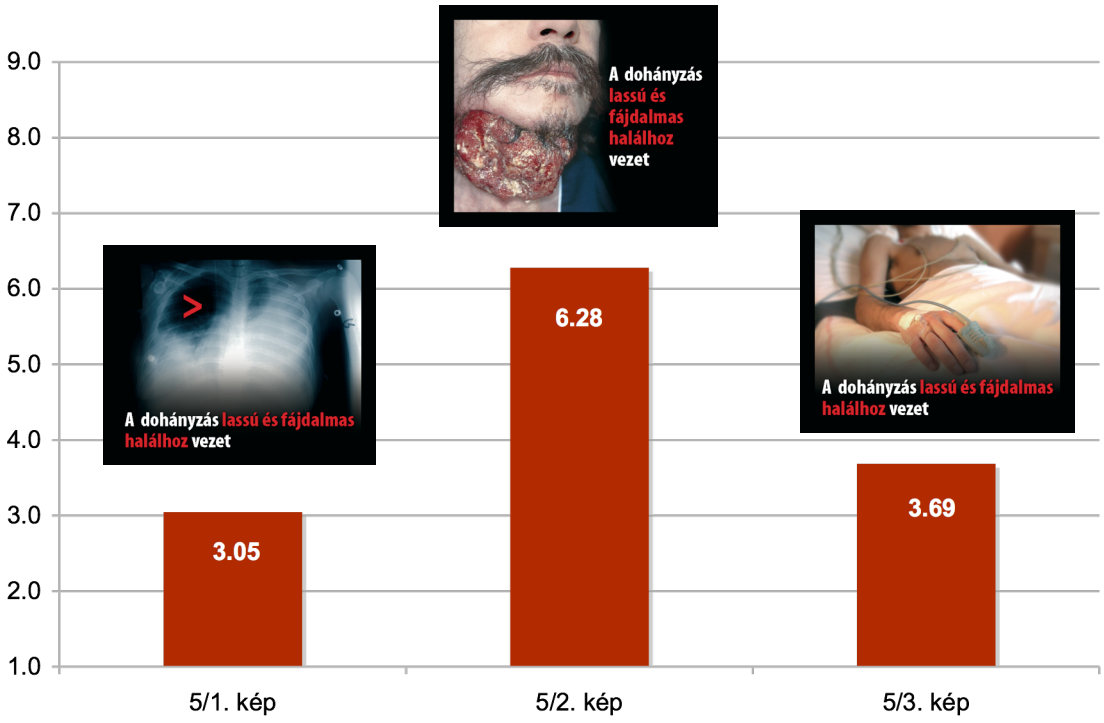

Érték	5/1. kép	5/2. kép	5/3. kép
1	**29,8%**	**11,6%**	**20,7%**
2	18,4%	5,1%	19,3%
3	10,1%	12,9%	9,2%
4	**26,9%**	**4,7%**	**29,1%**
6	11,1%	14,4%	9,8%
9	**3,8%**	**51,4%**	**11,8%**
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%

6. Állítás: A dohányzás a bőr öregedését okozza

A 6. állítás képei erősen megosztották a válaszadók véleményét. A 6/2-es és a 6/3-as kép kétdimenziós indexértékei között csak kismértékű különbség mutatkozott. A legtöbb válaszadó (25,7%) a 6/3-as képet tette a rangsor elejére, azonban ötödük mind hatásossága, mind figyelemfelkeltő jellege alapján ezt a képet sorolta az utolsó helyre. A 2. képet a megkérdezettek relatív többsége a második, az 1-es képet pedig a harmadik helyre sorolta.

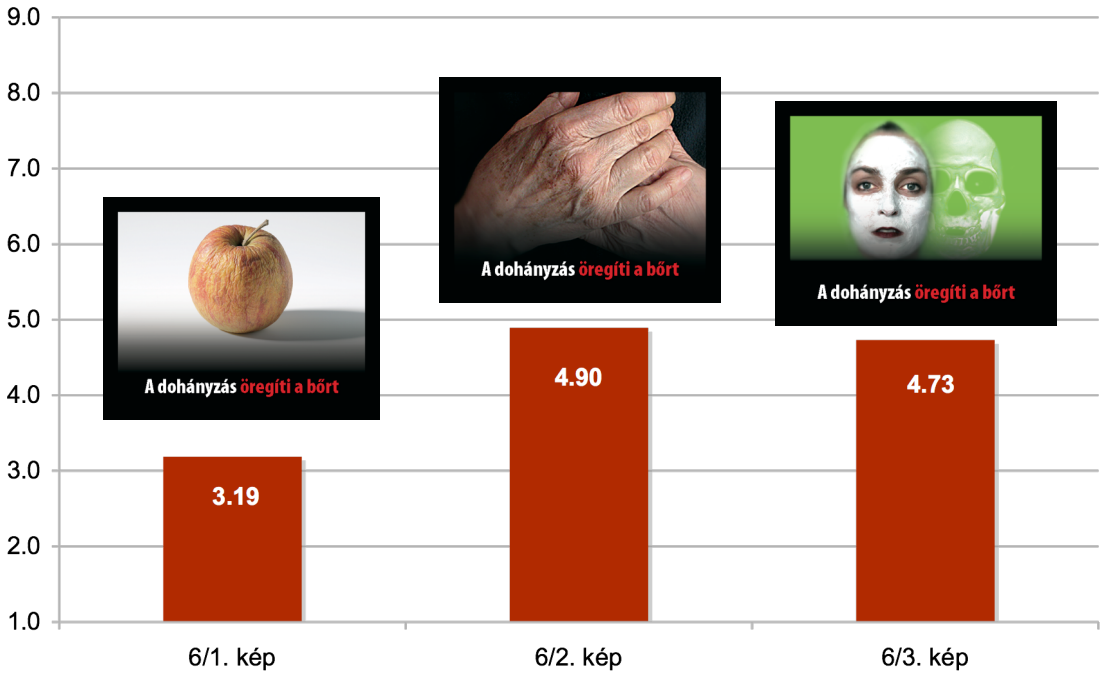

Érték	6/1. kép	6/2. kép	6/3. kép
1	**33,6%**	**9,8%**	**19,7%**
2	16,6%	12,0%	7,6%
3	12,3%	8,1%	17,1%
4	**18,2%**	**26,2%**	**11,8%**
6	10,3%	22,8%	18,1%
9	**9,0%**	**21,1%**	**25,7%**
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%

7. Állítás: A dohányzás károsíthatja az ivarsejteket és csökkenti a termékenységet

A 7. állítás képei ugyancsak erősen megosztónak bizonyultak. A 2. és 3. kép indexértékei közötti különbség minimális. A legmagasabb hatásindexet a 7/3-as kép esetében regisztráltuk, s e képet helyezték a legnagyobb arányban (23,7%) a rangsor elejére a válaszadók. A kép ellentmondásosságát jelzi ugyanakkor, hogy ennél a képnél a legmagasabb (24,3%) azok aránya is, akik mind figyelemfelkeltő jellege, mind hatásossága alapján az utolsó helyre sorolták.

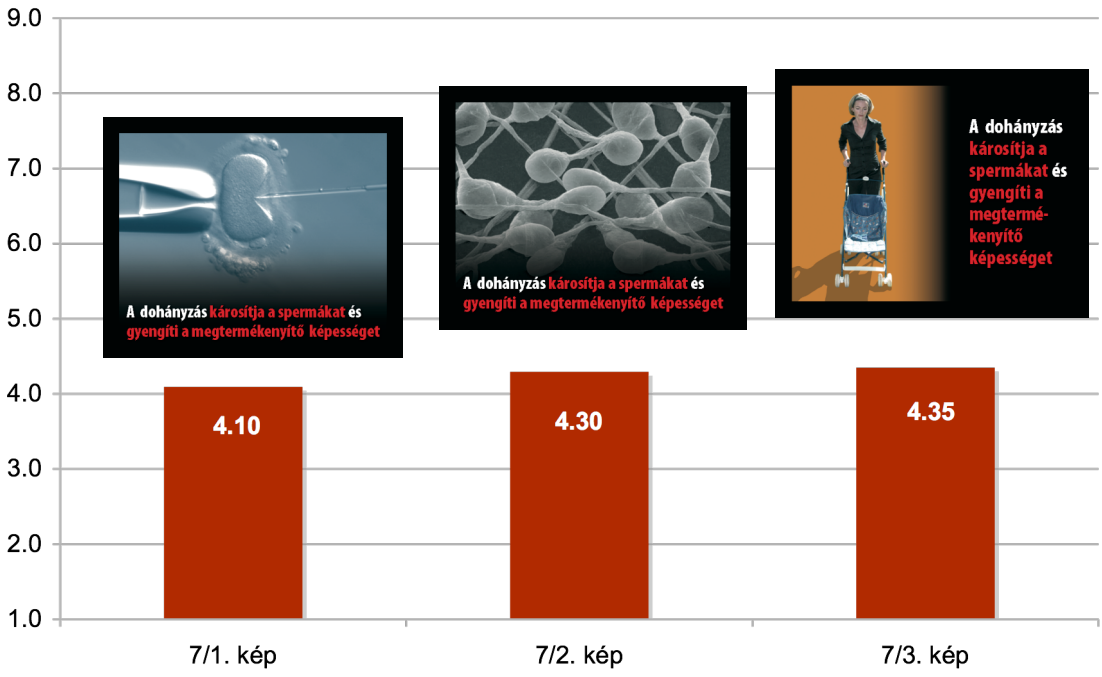

Érték	7/1. kép	7/2. kép	7/3. kép
1	**20,2%**	**13,6%**	**24,3%**
2	16,8%	16,5%	10,6%
3	12,4%	9,8%	17,7%
4	**16,3%**	**26,6%**	**9,6%**
6	18,2%	18,1%	14,2%
9	**16,0%**	**15,4%**	**23,7%**
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%

8. Állítás: A dohányzás csökkentheti a véráramlást, és impotenciát okoz

A kétdimenziós hatásindexet tekintve a 8/3-as kép gyakorolta a legerősebb hatást a válaszadókra ebből a képsorozatból. A teljest minta negyede (24,1%) a 8/3-as képet sorolta az első helyre. A válaszadók 23,5%-a a második helyre a 8/2-es képet tette, 26,1%-uk pedig a 8/1-es képet sorolta az utolsó helyre.

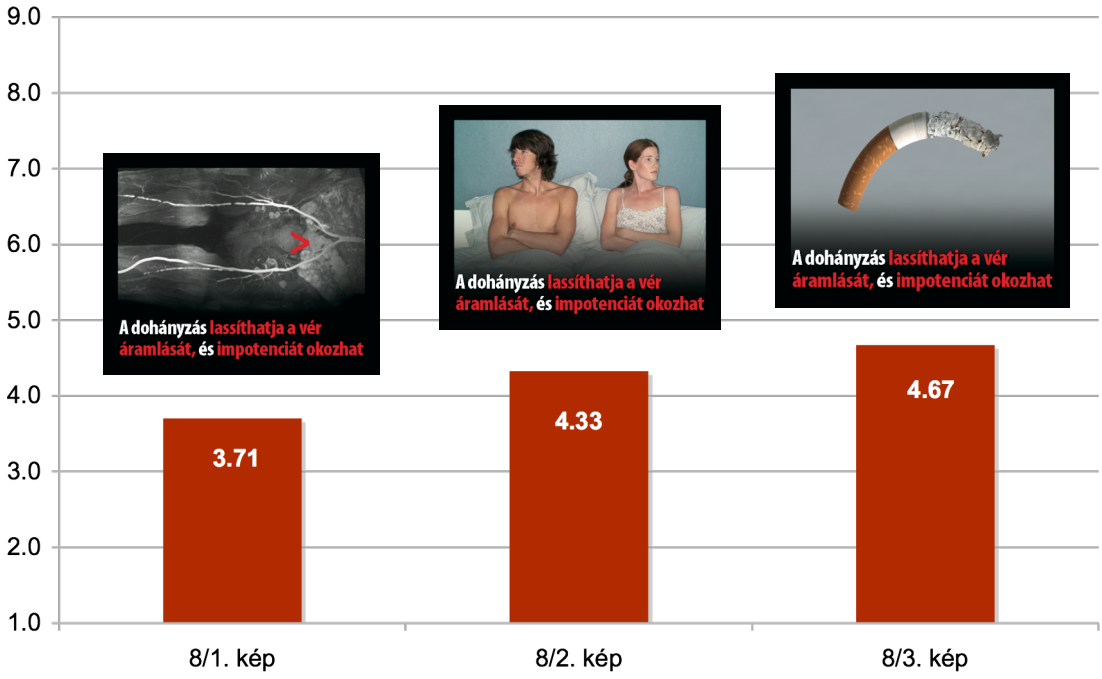

Érték	8/1. kép	8/2. kép	8/3. kép
1	**26,1%**	**14,0%**	**16,9%**
2	14,3%	17,1%	12,5%
3	17,3%	10,4%	14,0%
4	**14,5%**	**23,5%**	**14,2%**
6	14,6%	18,7%	18,3%
9	**13,1%**	**16,4%**	**24,1%**
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%

9. Állítás: A dohányfüst benzolt, nitrózaminokat, formaldehidet és hidrogén-cianidot tartalmaz

A 9/2-es kép a legerősebb hatású képek egyike a teljes mintában is. Ezt az erős hatást mutatja a kétdimenziós hatásindex magas értéke, és azon válaszadók magas, 47,4%-os aránya, akik mind figyelemfelkeltő jellege alapján, mind hatásossága szerint az első helyre sorolták a képet.

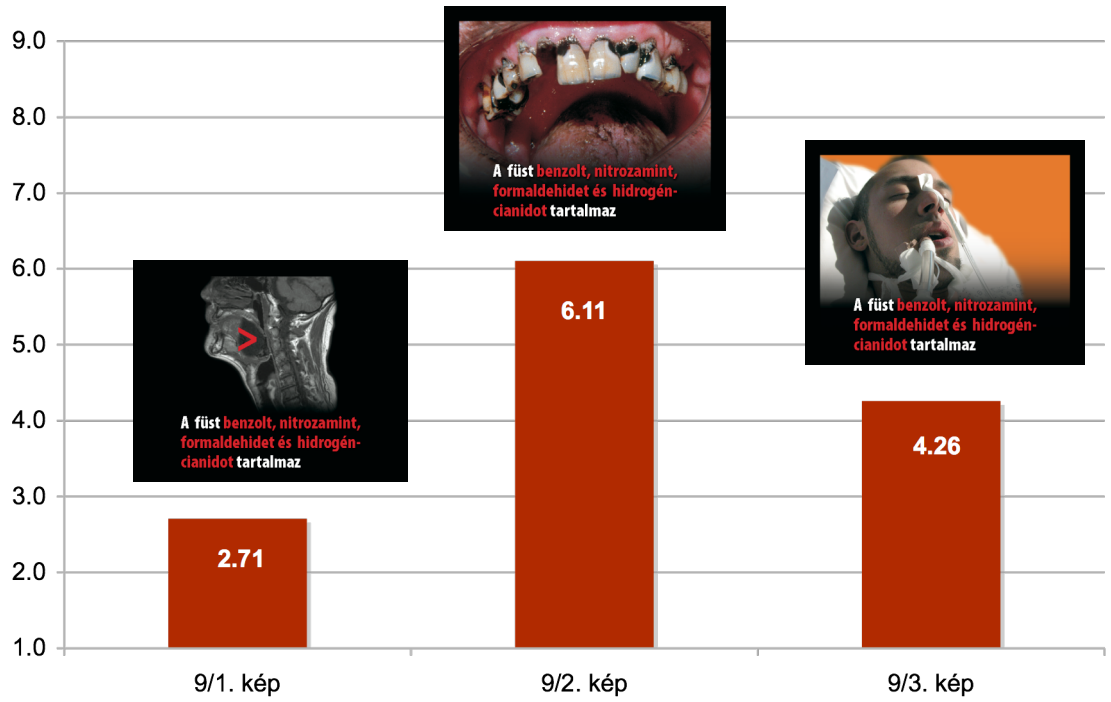

Érték	9/1. kép	9/2. kép	9/3. kép
1	**41,3%**	**12,6%**	**13,0%**
2	16,9%	6,2%	14,5%
3	8,9%	10,6%	8,5%
4	**20,4%**	**6,0%**	**34,2%**
6	8,2%	17,2%	15,3%
9	**4,3%**	**47,4%**	**14,4%**
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%

10. Állítás: A terhes nők dohányzása árt a babának

A 10-es képsorozat fogadtatása ellentmondásos. A kétdimenziós hatásindex alapján a teljes mintában a 10/2-es kép hatása a legerősebb, a konzisztens válaszokat tekintve viszont a 10/3-as képet sorolták a legnagyobb arányban (28,6%) az első helyre a kérdezettek. Meg kell jegyeznünk ugyanakkor, hogy a 10/3-as képnél azon válaszadók aránya is relatíve magas (21,9%), akik ezt a képet tartják a legkevésbé figyelemfelkeltőnek és a legkevésbé hatásosnak.

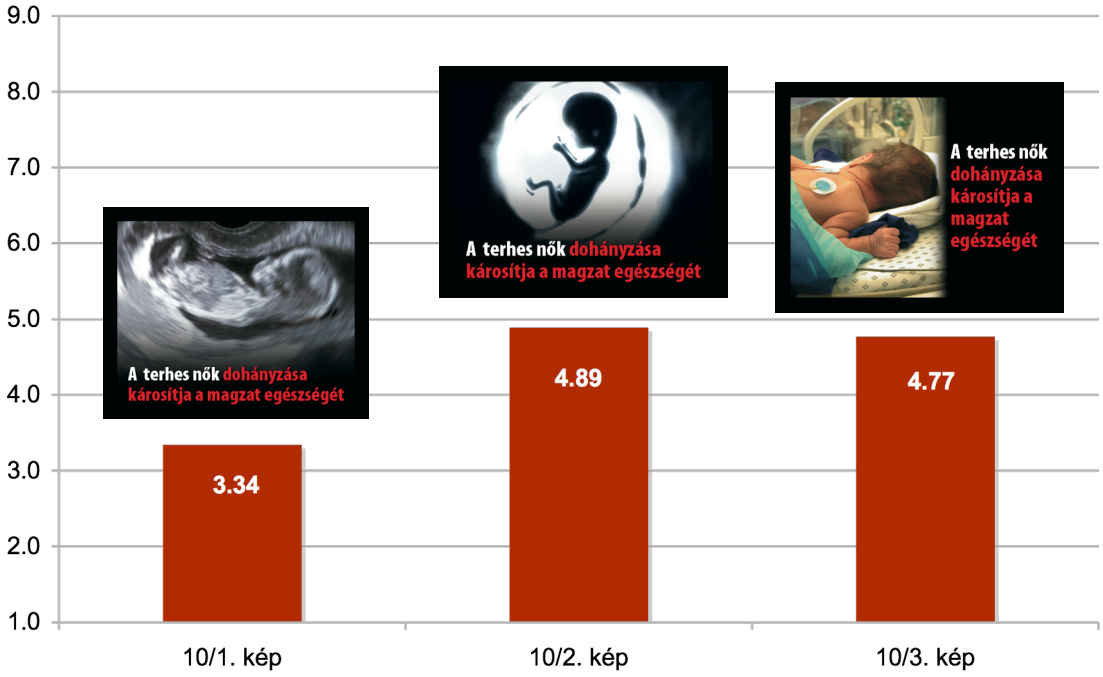

Érték	10/1. kép	10/2. kép	10/3. kép
1	**33,0%**	**9,5%**	**21,9%**
2	18,8%	11,6%	9,9%
3	7,9%	8,7%	13,4%
4	**18,7%**	**27,2%**	**9,7%**
6	9,6%	22,1%	16,5%
9	**11,9%**	**21,0%**	**28,6%**
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%

11. Állítás: Védd a gyermekeket: ne kelljen dohányfüstöt belélegezniük

A 11-es képsorozatból a 2. kép hatása a legerősebb. E kép kétdimenziós hatásindexe meghaladja a másik két kép esetében regisztrált értékeket, továbbá e képet helyezte a legtöbb válaszadó a rangsor élére, és relatíve kevesen sorolták a rangsor utolsó helyére.

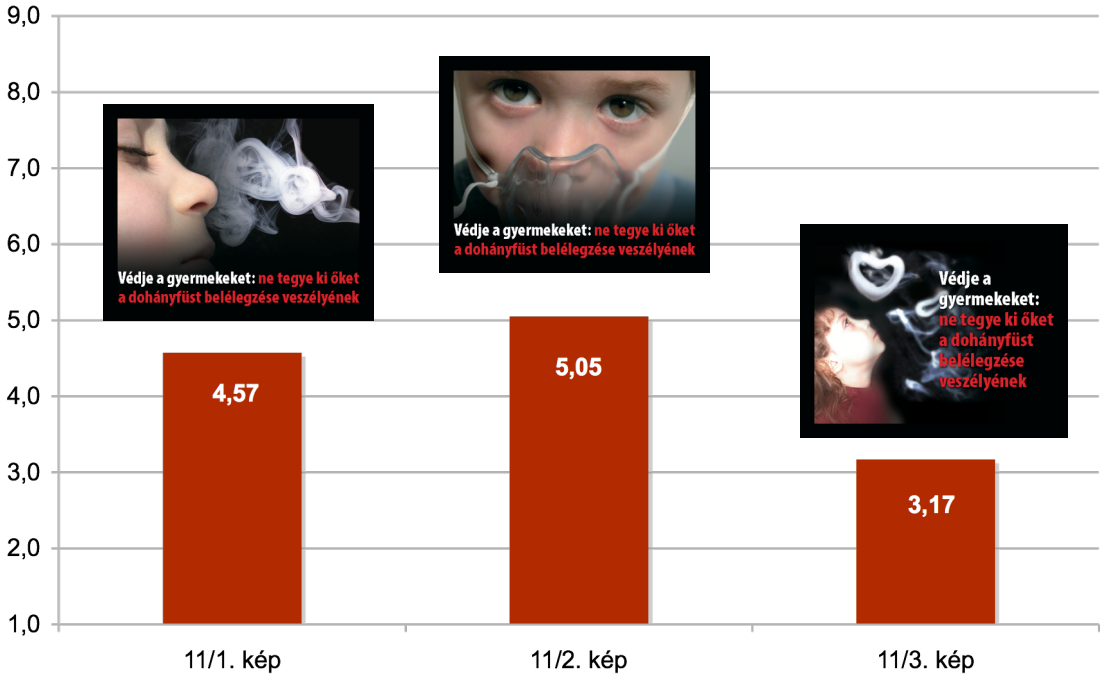

Érték	11/1. kép	11/2. kép	11/3. kép
1	**10,3%**	**12,2%**	**36,0%**
2	15,9%	9,5%	16,4%
3	9,8%	16,9%	13,5%
4	**26,0%**	**14,5%**	**13,1%**
6	20,0%	19,0%	11,0%
9	**18,0%**	**27,9%**	**9,9%**
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%

12. Állítás: A dohányzás abbahagyása csökkenti a súlyos tüdő- és szívmegbetegedések veszélyét

A 12. állításhoz tartozó képek közül kettő esetében a hatásosságot és a figyelemfelkeltő jelleget együttesen kezelő kétdimenziós hatásindex értéke a 12/2-es és a 12/3-as képnél közel esik egymáshoz. A legtöbb válaszadó (24,7%) a 12/3-as képet tette a rangsor elejére, azonban relatíve magas (18,5%) azon kérdezettek aránya is, akik hatásossága és figyelemfelkeltő jellege alapján ezt a képet sorolták az utolsó helyre. A 12/2-es kép magasabb hatásindex-értéke abból adódik, hogy fogadtatása kevésbé ellentmondásos, mint a 12/3-as képnek.

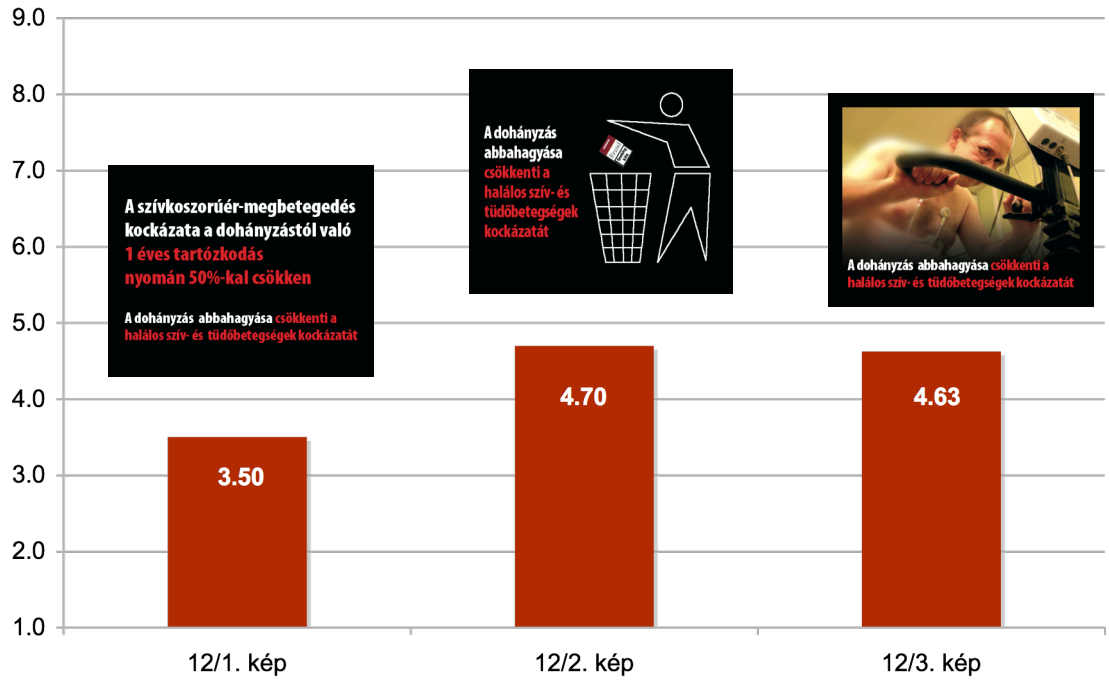

Érték	12/1. kép	12/2. kép	12/3. kép
1	**31,0%**	**9,8%**	**18,5%**
2	18,3%	13,7%	12,0%
3	13,2%	7,6%	15,9%
4	**12,9%**	**29,9%**	**11,5%**
6	10,1%	20,2%	17,3%
9	**14,6%**	**18,8%**	**24,7%**
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%

13. Állítás: Orvosa vagy gyógyszerésze segíthet a dohányzásról való leszokásban

A felnőtt és a diák célcsoport válaszait együttesen kezelve, a 13. állítás képei közül a 2. és a 3. kép kétdimenziós hatásindexének értéke azonos. A 13/3-as képet a megkérdezettek negyede (24,6%) a rangsor első helyére állította, azonban minden ötödik kérdezett a rangsor végére helyezte ugyanezt a képet.

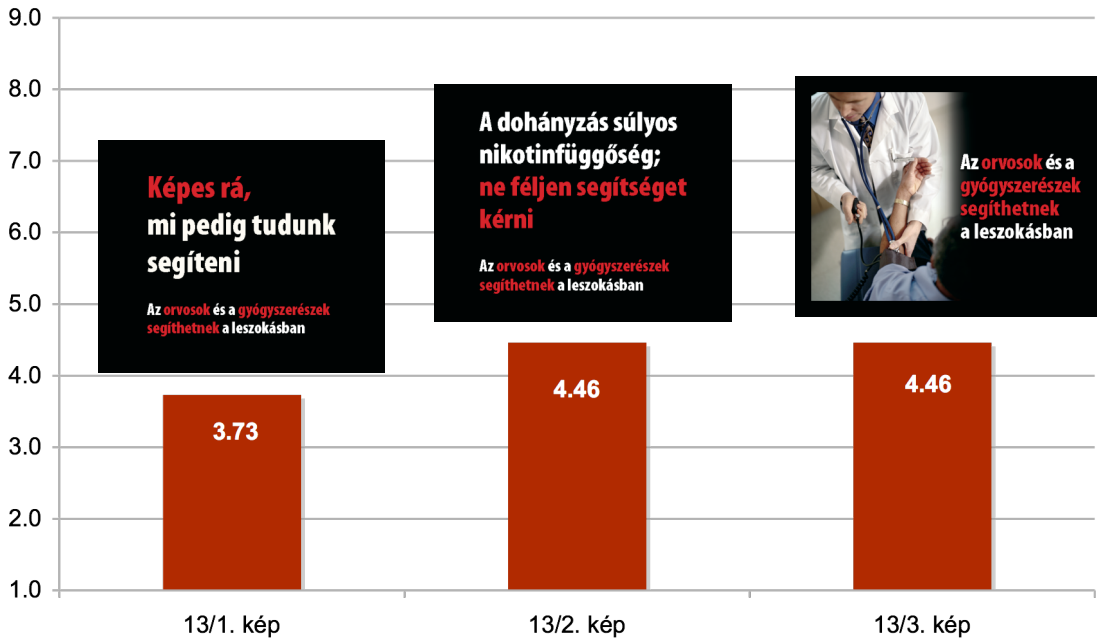

Érték	13/1. kép	13/2. kép	13/3. kép
1	**23,2%**	**12,4%**	**19,8%**
2	20,7%	14,0%	10,8%
3	11,0%	11,5%	21,2%
4	**17,6%**	**25,8%**	**10,8%**
6	14,1%	19,4%	12,7%
9	**13,4%**	**16,9%**	**24,6%**
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%

14. Állítás: Kérjen segítséget a leszokáshoz

A 14. állításhoz tartozó három kép közül a 2. kép gyakorolta a legerősebb hatást a válaszadók összességére. A 14/2-es kép kétdimenziós hatásindexe jelentősen meghaladja a másik két kép esetében regisztrált értéket, továbbá e kép esetében a legmagasabb (32,8%) a rangsor első, és a legalacsonyabb (9,2%) a rangsor utolsó helyét megjelölők aránya.

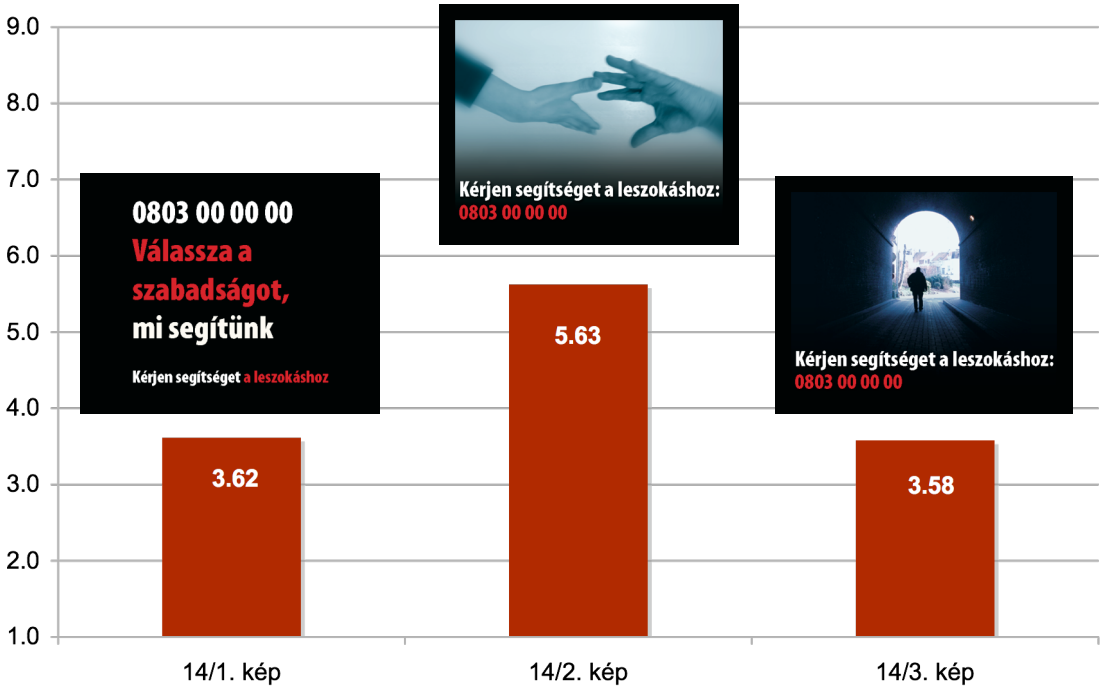

Érték	14/1. kép	14/2. kép	14/3. kép
1	**26,1%**	**9,2%**	**26,4%**
2	12,2%	9,7%	20,6%
3	17,8%	6,8%	10,2%
4	**18,7%**	**15,1%**	**19,1%**
6	14,6%	26,3%	10,1%
9	**10,6%**	**32,8%**	**13,7%**
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%

KIVÁLASZTÁSRA JAVASOLT KÉPEK

A tesztelésre szánt képek közül – a két célcsoportban külön-külön, illetve a teljes válaszadói sokaságot együttesen kezelve – a kutatási eredmények alapján a következők kiválasztását javasoljuk:

1. Állítás: A dohányosok általában fiatalabban halnak meg

1/3. kép

Az 1. állítás képeit eltérően ítélte meg a felnőtt és a diák populáció: a diákok célcsoportja az 1/2-es, a felnőttek célcsoportja az 1/3-as képet preferálta, és az összesítés alapján is az 1/3-as kép bizonyult a legintenzívebb hatásúnak a felnőtt válaszadók határozottabb állásfoglalása következtében.

2. Állítás: A dohányzás elzárja a vérereket, szívinfarktust és agyvérzést okoz

2/3. kép

A 2. állítás képei közül a felnőttek, valamint a diákok körében és az összesített adatok alapján is a 2/3-as kép áll a rangsor élén, vagyis ez a kép hatott legerősebben a válaszadókra. (Az összes tesztelt kép közül ez az egyik leghatásosabb.)

3. Állítás: A dohányzás halálos tüdőrákot okoz

3/2. kép

A 3. állításhoz tartozó képek közül a 3/2-es kép gyakorolta a legerősebb hatást a válaszadókra mind a két minta-szegmensben.

4. Állítás: A dohányzás súlyos függőséghez vezet. Ne kezdje el

4/3. kép

A 4/3-as kép bizonyult a legintenzívebb hatásúnak a 4. képsorozatból mind a diákok, mind a dohányzó felnőttek körében.

5. Állítás: A dohányzás lassú, fájdalmas halálhoz vezethet

5/2. kép

Az 5. állítás képei közül a felnőttek, a diákok körében és az összesített adatok alapján is az 5/3-as kép áll a rangsor élén, azaz az 5/2-es kép hatott legerősebben a válaszadókra. (Az összes tesztelt kép közül ez az egyik leghatásosabb.)

6. Állítás: A dohányzás a bőr öregedését okozza

6/2. kép

6/3. kép

A 6. állítás képeinek megítélése ellentmondásos volt mind a dohányos felnőttek, mind a diákok körében. A felnőtt mintában a 6/2-es, a diákok célcsoportjában a 6/3-as kép bizonyult a „legmegfelelőbbnek”. Az összesített eredményeket a felnőtt célcsoport válaszai dominálják. Az ellentmondásos megítélés miatt kizárólag a kutatási adatok alapján nem lehetséges a „jobb” képet kiválasztani a 6/2-es és a 6/3-as kép közül. A 6/2-es kép választását indokolhatja a felnőtt célcsoportban mért és a teljes mintára számított értékek figyelembe vétele. A 6/3-as kép választását viszont indokolhatja az, hogy a dohányzás okozta egészségkárosodások többsége (pl. korai halál, szív és érrendszeri megbetegedések, tüdőrák stb.) a fiatal, jó egészségi állapotban lévő diákok számára még túl távolinak tűnhet, a szépség, a külső megjelenés azonban kiemelkedően fontos ebben az

életkorban. A választás fő szempontja tehát ebben az esetben az, hogy a Megbízó melyik célcsoportra kíván erősebb hatást gyakorolni.

7. Állítás: A dohányzás károsíthatja az ivarsejteket és csökkenti a termékenységet

7/2. kép

A 7. állítás képei megosztották a válaszadókat. A dohányos felnőttek véleménye és az összesített eredmények alapján a 7/2-es kép kiválasztását javasoljuk, mivel e kép hatása relatíve erős, de kevésbé megosztó jellegű. A felnőtt célcsoport véleménye alapján történő választást indokolja az is, hogy a termékenység csökkenésének lehetősége – életkori sajátosságaik következtében – eléggé érdektelen problémának bizonyult a diákok körében.

8. Állítás: A dohányzás csökkentheti a véráramlást, és impotenciát okoz

8/3. kép

A 8. képsorozat eltérő értékelést kapott a két minta-szegmensben. A dohányos felnőttekre a 8/3-as kép gyakorolt erős és egyértelmű hatást, a diákok esetében azonban a dohányzás okozta impotencia témája váltotta ki a legkisebb érdeklődést (feltehetően azért, mert ez a probléma ezt a korosztályt még nem érinti). Ezen indokok alapján a 8/3-as kép kiválasztását javasoljuk.

9. Állítás: A dohányfüst benzolt, nitrózaminokat, formaldehidet és hidrogén-cianidot tartalmaz

9/2. kép

A 9/2-es kép az egyik leghatásosabb a tesztelt 42 kép közül mind a dohányzó felnőttek, mind a diákok célcsoportjában.

10. Állítás: A terhes nők dohányzása árt a babának

10/2. kép

A 10. állítás képei megosztották a válaszadókat. A dohányos felnőttek véleménye és az összesített eredmények alapján a 10/2-es kép kiválasztását javasoljuk a kép relatíve erős hatása, és kevésbé megosztó jellege miatt. A figyelmeztető felirat témája (terhesség alatti dohányzás) miatt is a felnőtt célcsoport véleménye alapján indokolt dönteni, mivel a gyermekvállalás jellemzően nem a 18 év alattiakat foglalkoztatja.

11. Állítás: Védd a gyermekeket: ne kelljen dohányfüstöt belélegezniük

11/2. kép

A 11. állítás képei közül a felnőttek körében, a diákok mintaszegmensében és az összesített adatok alapján is a 11/2-es kép áll a rangsor élén, azaz ez a kép hatott legerősebben a válaszadókra.

12. Állítás: A dohányzás abbahagyása csökkenti a súlyos tüdő- és szívmegbetegedések veszélyét

12/2. kép

12/3. kép

A 12. állítás képeinek megítélése ellentmondásos volt mind a dohányzó felnőttek és a diákok között is. Az összevont eredményeket a felnőttek értékelése dominálja, akik a 12/2-es képet preferálták. Az adatok (felnőtt mintaszegmens értékelése, összesített értékek) alapján indokolt lehet a 12/2-es kép választása, de ez esetben is érdemes azt mérlegelni, hogy a Megbízó melyik célcsoportot kívánja elsősorban elérni ezzel az üzenettel, s ez alapján célszerű dönteni.

13. Állítás: Orvosa vagy gyógyszerésze segíthet a dohányzásról való leszokásban

13/2. kép

13/3. kép

A 13. állítás esetében más-más képet preferált a diákok (13/3. kép) és a felnőttek (13/2. kép) célcsoportja. A teljes mintára számított eredmények kiegyenlítettek, így a döntés ez esetben is az alapján történhet, hogy a Megbízó melyik célcsoportot kívánja megcélozni az üzenettel. Mivel orvos vagy gyógyszerész segítségét feltehetően inkább a felnőtt dohányosok veszik igénybe, meggondolandó e célcsoport preferálása a választás során.

14. Állítás: Kérjen segítséget a leszokáshoz

14/2. kép

A 14. állításhoz tartozó képsorozatból a 14/2-es kép gyakorolta a legintenzívebb hatást mind a diákok, mind a dohányzó felnőttek mintaszegmensében, így az összesített eredmények is ezt a preferencia-sorrendet tükrözik.